

NE

PROPUSTITE

URNEBESNI

TULUM

SF FANOVA!

SFlerakON '96.

Zagreb

FEER

3-5. svibnja 1996.

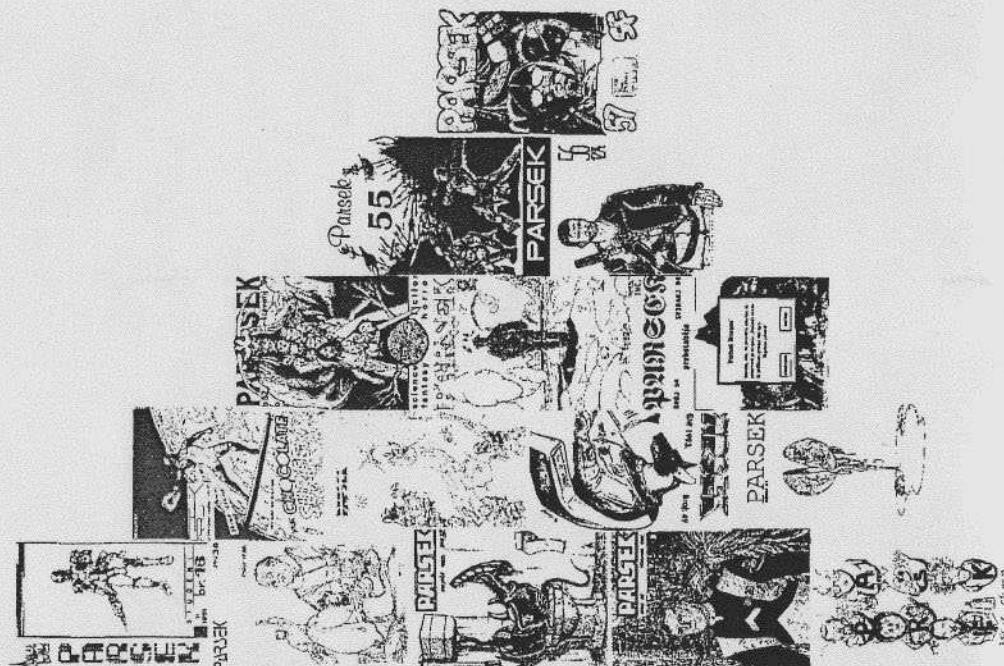
© 1995. DAVORIN HORAK

PARSEK

SF FANZIN

FANDOM SE GRADI FANZINOM

PARSEK

Stari brojevi po 5 Kn dostupni u SFeri, Ivaničgradska 4la.
utorkom od 19:30 do 21:30. Obavijesti: imrkocižphy.hr

(BLOK NAOPAKO - PARABOLA PERZIJSKOG SAGA)

SADRŽAJ

Uvodnik:	Aleksandar Žiljak: K-čk!.....	4
Priče:	Sense Friction: Syndicate.....	6
	Zoran Vlahović: Nova vrsta.....	8
Eseji:	Goran Konvični: Requiem for Science Fiction.....	11
	Dean Fabić: U potrazi za izgubljenom originalnošću.....	15
Recenzije:	Darko Macan: Requiem Galactica.....	19
	Čudesna kraljušt.....	23
	Dalibor Perković: Izitpanjeih pet minuta.....	27
	Aleksandar Žiljak: Kina vrte, Čubi recenzira - Kina uzvraćaju udarac.....	39
Vijesti:	Tatjana Jambrišak: Back to the Movies - Long Time No Text!.....	51
	Aleksandar Žiljak: Prvi mačići.....	55
Endemičarske stranice:	La Caste des Meta-Barons.....	56
Zona fandoma:	Krsto A. Mažuranić: Raspetljavanje popojmanih brkova.....	59
	Krešimir Lenić: Kutikon III.....	66
Impressum:	.....	38

PARSEK 61

Iznenađeni, zar ne? A čemu? Jer, svi smo znali da je to samo pitanje vremena, pitanje trenutka kada će preuzeti kormilo pijane lađe krštene PARSEK, koju divlje more domaćeg fandoma eto već 60 brojeva bacaka amotamo, od kapetana do kapetana. I kad je već dio posade počeo opasno rogororiti, i ogledavati se gdje je ključ od ormara s puškama, u meni proradio avanturistički duh...

A rezultat je ovo što držite u rukama. I što bi trebalo izlaziti (u idealnom slučaju) četiri puta godišnje, plus sferakonski broj. Naravno, ako posada bude čemu. Jer, dame i gospodo, povlađivači i pljuvači, profesionalci i fanovi, treba da bude jasno svakome (Mali kviz: čiji je ovo citat? Političar, počinje sa T. Ne, nije Franjo...) da se PARSEK ne piše sam! PARSEK pišete vi. Ili ga ne pišete, pa on ni ne izlazi. I premda vam je ova istina već nebrojeno puta utjerivana u glavu, čini se da je mnogi još nisu shvatili. Kao što nisu, ne mogu ili neće shvatiti da dobar fandom znači kreativne članove. Ljudi koji se ne ispučavaju *samo* na bacanju šarenih kockica i zbrajanju *hit-pointa*, već koji imaju ambiciju da nešto stvore, i nešto ostave iza sebe. A moje je onda, kao urednika, da to proberem i pretvorim u nešto objavlјivo, nešto čitljivo i gledljivo, nešto po čemu će i šira javnost znati da imamo fandom i fanove.

PARSEK 61

Netko će možda reći da sam počeo svadljivo. Neka! Dobar fanzin treba da bude provokativan i svadljiv. Dobar fanzin je kao dobro piće, udara pravo u glavu. Pomirljivost u ovakvoj situaciji je poput ustajale Radenske, prolijete je u slivnik.

Što se tiče koncepcije, redom idu priče, eseji, recenzije, fandom, vijesti. Jasno, već prema tome što je pri ruci. I želim oštре tekstove. Polemičke. Kao što je dio u ovom broju objavljenih. Pa ako mislite da je netko prežestoko opalio po vašem omiljenom romanu ili priči, koja korist ako mu to doviknete u bircu? Na jedno uho unutra, na drugo van! Napišite mu! Ako smatrate da netko sanja otvorenih očiju, probudite ga! Ako u sebi nosite priču koja vrišti da izađe van, pustite je! Ako mislite da je nešto dobro ili loše, ako imate vijest koju bi svi trebali znati, nemojte to zadržati za sebe! Ne budite sebični! Ne budite telad pred koju drugi moraju stavljati sijeno! NAPIŠITE!!!

Argumentirano! Na barem dvije kartice! Po mogućnosti na 3.5" disketi, u nekom formatu koga čita *Word for Windows 95...* Diskete vraćam.

Ako vam se PARSEK sviđa, super. Ako ne, sami se potrudite da bude bolji!

Bilo kako bilo, *I'll be back!*

Aleksandar Žiljak

Horror razmotren kao nepovratan pad u užasni ponor pakla
Prilog prvi:

SYNDICATE

Prvi put sam bio neiskusan - nisam kužio ni radar ni kontekst itd... Trebalo je koknuti nekog pukovnika zbog nekog vrlo logičnog razloga (nothing personal, strictly business), ali mi se ovaj pred nosom ušetao u kola i zbrisao, a da ja nisam ni skužio da je to on dok nisam začuo: "Mission failed." Gazda je bio bijesan od čega mi je bilo loše. Krenuo sam ponovno. Sad sam znao gdje je i tko je pukovnik pa sam otišao ravno pred njegova vrata, pričekao ga da se pojavi i razbucao ga sačmaricom. To mi je bio first kill. Kad sam se vratio u bazu ljudi su svršavali od sreće zbog mojeg uspjeha.

Bilo je to u Zapadnoj Evropi. Drugi zadatak mi je bio u Scandinaviji. Trebalo je uvjeriti par znanstvenika da se pridruže mom sindikatu. To sam trebao napraviti sa persuadertronom (eh, što je tehnika uznapredovala). Na putu su mi bila tri stražara koje nije bilo teško pobiti. Možda sam usput koknuo i kojeg murjaka. Izneviraо sam se tražeći znanstvenike u njihovim zgradama dok nisam skužio da svojim dečkima pritiskom na tri proreza ispod njihovih brojeva privremeno povećavam brzinu, inteligenciju i još nešto, pa ponešto mogu i sami napraviti. I još da ih mogu pomicati i klikanjem na skeneru. Vratio sam se u svršavajuću bazu, ali mi se to nije dalo gledati (gazdu kako bjesni još manje) pa sam odmah pritiskao spejs, sejavao se i kretao u novu misiju. Svet je čekao da ga osvojam. Ciljevi su bili viši, kako su one bolje, crnoumorne upute govorile. Druga vrsta uputa je bila dosadna što nije ni čudno jer je bilo samo nekoliko tipova zadataka pa su se priče trošile, ali ne previše. Najzanimljivije upute bi zapravo bile one koje su mi se gadile, ali vam ne mogu reći koje su to jer ih iz razumljivih razloga nisam podrobnije analizirao.

Došli su teži zadaci. Počeo sam se mlatiti s drugim sindikatima, a oni su bili tvrdi, opasniji i puno su teže umirali od civila, stražara i murjaka. Bitan napredak bio je otkriće minigana koje mi je učvrstilo vatrenu moć, a u trenutku kad sam svojim dečkima (i curama) implantirao chests V3 svjetsko političko gospodarsko klasno rasno nacionalno povijesno itd. pitanje bilo je riješeno.

I eto. Koliko sam ih pobio? Broj im se ne zna. Onako odoka recimo da je bilo četrdesetak zemalja i recimo da mi je projek bio negdje petnaestak ljudi po partiji pa bi dakle ispalo da sam pobio jedno šesto ljudi u ta dva-tri dana koliko mi je trebalo da završim igru. Na kraju s punom moralnom i materijalnom odgovornošću mogu reći da je igrica dobra. Bez prevelikih pretenzija, ali je u cjelini i svim dijelovima napravljena profesionalno, sa dobrom koncepcijom i pojedinačnim rješenjima (neizbjegnih gafova naravno ima), sa dobrom zvučnom podlogom i, što je najvažnije, sa odličnom grafikom. Mislim, upucam nekoga, a ovaj se sruši i krvari. Spalim nekoga, a ovaj malo protrči naokolo vrišteći pa se sruši u hrpicu praha i pepela. U pičkice sam se skoro zaljubio, naročito u plavuše. Neko vrijeme sam ih persuejdaо iz čista mira, ali nije bilo neke koristi. Njih mi je bilo i najljepše/najbolnije vidjeti kako krvare. Inače ћu u svoju obranu reći da sam jedino murjake ubijao iz gušta, a civile sam štedio dok to nije štetilo biznisu. Na trenutke mi je bilo odvratno, ali sam znao da to nije za pravo nego da se radi o kompjuterskoj igri. Kao da sam se igrao kauboja i indijanaca, njemaca i partizana, četnika, ustaša i muslimanskih fundamentalista (ne, to je ipak malo složenija igrica), čekajući da odrastem i odem braniti domovinu (ili koga ћe već tada trebati braniti) (sindikat ipak valjda ne) te za pravo prospem malo tuđe krvi.

Sense Friction

Za Cecile Quintal-a

Nova vrsta

Prije početka seminara, molimo vas *lijepo* da pročitate ovaj tekst. (Moli se u crkvi, a prosi pred njom. Op.a.)

Započeti ćemo sa malim povijesnim osvrtom na civilizaciju i njene posljedice po ljudsko društvo. Još od prije rimskog, pa i grčkog carstva, u složenijim ljudskim društvima uočava se jedan stalno ponavljeni obrazac ponašanja.

Civilizacija, kakvom je mi znamo, javlja se tek kada proizvodne sposobnosti društva nadiđu osnovne životne potrebe. Robovlasništvo nema smisla ako rob, radeći cijeli dan, može proizvesti samo toliko hrane da se sam prehrani. A tek sa porastom kvalitete života (pri čemu obratite pažnju kako se pomenuti porast nipošto *ne mora odnositi na cijelo društvo* ili makar većinu članova; dovoljno je da se poboljša za manju, elitnu skupinu), grupa kojoj su se uvjeti poboljšali počinje težiti za nečim višim, ili, da tako kažemo, *civilizirati se*. Počinju težiti za umjetnošću u slikanom, pisanom ili skladanom obliku. Čak i u obliku svojih nastambi, udobnosti svoje odjeće i namještaja.

Isti sloj počinje uviđati da nekontroliranim razmnažanjem, sa svakim idućim potomkom, za *sve njih* ostaju sve manji pojedinačni dijelovi.

Kroz povijest je za taj problem bilo pronađeno više "rješenja", od bratoubistva i čedomorstva, ostavljanja ukupnog nasljedstva samo jednom djetetu (obično prvorodenom sinu), do "sijanja" vanbračne djece bez prava na nasljedstvo, ili naprsto rađanja manjeg broja potomaka (zainteresirani imaju prilog o kontroli rađanja na plavim stranicama).

Kao najciviliziranije, ovo zadnje rješenje bi prevladalo u većini slučajeva. Neposredna je posljedica, u svakom slučaju, bila smanjivanje broja civilizirane elite prema masi primitivaca, koja se i dalje nekontrolirano množi... Sve dok raspodjela

dobra ne postane tako izrazito neravnopravna da izazove revolt, revoluciju, uvijek krvavu.

Čak i kada bi manjina pobila po broju puno veće količine protivnika, u sveukupnoj slici bi gubila.

Jer, civilizirani i *ostarjeli* sloj bi omekšavao.

Taj se motiv pokazivač čak i u dvadesetovjekovnim tzv. "gangsterskim" grupama. Čim bi *ostarjeli* vođe počeli "smirivati igru" (a to je i logično; ima *divljih* i ima *starih* ratnika, ali nema i *divljih* i *starih* ratnika), pojavili bi se neki "novi momci", grublji, brutalniji i spremniji da igraju prljavije, agresivniji, oštreni, brži i odlučniji, koji bi imali manje za izgubiti. A vrijeme je uvijek bilo na njihovo strani.

Oprostite na širini digresije ovog zornog primjera, ali psihološki nivoi u takvoj situaciji zorno oslikavaju procese u cijelom društvu.

Dopunska posljedica je pojava da se u društvu od davnina intelektualci odgajaju da ne rizikuju, da se ne svađaju i ne tuku. Da budu "moralni pobjednici", ali da se u svakom otvorenijem sukobu povuku, kako ne bi bili zapaženi ili ugroženi, da se ne bune i ne dižu glavu.

Sekundarna je posljedica takvog odgoja da se *uvijek* seljačine dokopaju vlasti i drže je dok njihova djeca ne odrastu da postanu sve ono što roditelji nikada nisu bili: intelektualci, školovani i obrazovani, kulturni.

I tada, kada se vladajuća klasa konačno kultivira i život za cjelinu društva počne postajati *dobar*, opet dolazi period kada neka pohlepna ili častohlepna budala ponovno nešto zasere (pardon na izrazu), izazove nered, rat i/ili novu promjenu vlasti u kojoj se opet (psihološke, termin nema veze sa rodnim statusom) seljačine dokopaju vlasti, jer se dobro odgojeni intelektualci *povuku*, zgađeni, sa prezicom (uobičajena fraza tipa "pa neću ja imati sa takvim životinjama posla"), ili naprsto uplašeni.

I time osuđuju i vlastitu djecu na takav život.

Pazite, nisu oni krivi. Stoljeća evolucije rade protiv njih, jer u međufazama "kultivacije" nove vlasti jedino *poslušni* (intelektualci, a i drugi) mogu napredovati, dobivaju povlastice, bolje poslove i bonuse... I zato svoju djecu također uče da budu poslušna.

Prirodnom se selekcijom već decenijama svi "buntovni" elementi iskorijenjuju iz srednjih i viših staleža, pod maskom morala, poštenja i čudoređa.

Ali, TO NIJE PRIRODNA SELEKCIJA.

U prirodi najbrža, najjača i najgrabežljivija zvijer napreduje. POSTOJEĆI socijalno-društveni procesi pokazuju iste pojave u društvu.

Pred amoralnom, sebičnom i bezobraznom osobom današnji intelektualac *nema odbrane!* Njegovi su obrambeni mehanizmi i reakcije uklonjeni cjeloživotnom *NEPRIRODНОM SELEKCIJOM*.

Savjesni i odgovorni ostaju i pate u neljudskim uvjetima, grizući se iznutra, a ni to nije najgore. Rijetki se mogu, da tako kažem, *prilagoditi*, postati poput svojih vladara. Prvo mimikrijom, no vremenom, i korupcijom i gubitkom vlastitih moralnih vrijednosti. Takvi su najopasniji.

Oni predstavljaju loš primjer budućim generacijama, dokazujući ne samo da se zločin isplati, već i da se *samo zločin isplati*.

Tako se ljudska rasa, usprkos tehničkom napredovanju, i dalje nalazi u stalno istoj slijepoj ulici, u zatvorenoj petlji koju nikakva revolucija ne može presjeći.

Gospodo, mi smo ovdje da tome stanemo na kraj.

Mi smo ovdje da stvorimo *novu vrstu!*

AGRESIVNOG INTELEKTUALCA.

Zoran Vlahović

Zanimljiv esej, ne samo stoga jer je napisan na engleskom, već i zato što još nisam video kraću i precizniju povijest svima nam drage i nikad prežaljene...

Requiem for Science Fiction

1

In her birth, her death hid. Mary Shelly's "Frankenstein". Science fiction created life but horror overtook fast and led it to it's dark end.

2

A child discovered a sense of wonder! There ain't no seventh continent but hey! A heaven of stars is above us! Let's travel through space and gosh, let's travel through time! Let's boldly go where no one has gone before! To explore strange new worlds, to seek out new civilizations... Alien life! How would it differ? Some, and then, no doubt, hugely! Imagine *their* science, *their* art, *their* philosophy... Their sexual habits (chuckle, chuckle).

And more, much more than that, limitlessly so. Don't you know that there's the fourth dimension just behind the corner? And if you can count, you know where's four from infinity.

And look! Here comes the mad scientist pulling out all this unbelievable stuff out of his brilliant and bizarre mind and there's absolutely no telling what he'll pull out next. The future is flashing like a multidimensional diamond bulb, and do you know what's best about it? It's coming.

I'm telling you, man, a wonder is a way to live. I'm a fan.
And the man walked the moon.

3

Those were the golden ages, weren't they?

Then came the dangerous visions. The psychedelia. Visions and transformations. We rode the purple wage. On the eighth day the god was tracked down, though you can't blame science fiction for his death. He was tracked down by a man - how proudly that sounds. But are you sure you can trust that fellow? Libertate, egalite, fraternite; knowledge and human rights for everyone... You buy that shit? Me neither. We watch TV, don't we?

Three stigmata marked Palmer Eldritch. The signs were revealed. Was there anyone who could read them?

It didn't happen overnight. Love took time to die. You can see it struggling still. Though we cooked her brains when she pressed ENTER. She was the one who bought all that goody-goody shit, she believed that all men were created equal, and you know what? She even thought that for women! So when science fiction sweetly whispered into her ear "Why wouldn't it be possible?" she went right ahead and changed her gender. Ou, maaaan, that was some freaky stuff, dying again and again and again in various and highly imaginative ways, opening your eyes just to see how seriously fucked up you are, mercifully forgetting the worst of it. Don't be afraid of death, buddy, we've got you recorded. And when we patch your n-th copy from scratches, run like hell. The solar system is closing up, it's distant galaxies or nada. Zip! So run!, you sorry motherfucker, run like hell! Before we put you on Videodrom.

Yeah, love is still struggling but I would say she'll croak soon.

Wouldn't you?

4

Finally, the nineties. The end of millennia. Cyberpunk flashed, another vision of science fiction. Not too original but very impressive, especially seeing how fast it drained from paperback pages and impregnated out eagerly awaiting world.

The time has come. The machine grows from man's mind through his world into his body and back to his brain, soon to make a full circle. And when it does, you'll get your science fiction.

What did you think *was* in the machine? Africa?

Let's go now, everybody!

You there, Johnny, be good!

What did you say? "Fuck me you want do what I tell you"?

That's the spirit! We got us a star! Put the lights on him!

Ready?

OK. Everybody:

Long live the new flesh!

You can clap your hands but you can't leave.

Long live the new flesh!

Long live the new flesh!

Long live the new flesh!

5

Post Mortem Dream

He never thought that some things just might be impossible. And that others just might not happen.

The last SF fan walked through the slime and gore of the Caves of Steel. He tried to remember what the stars looked like. He wished he could see them. He missed the sun, too, but knew

that sun can hardly stand the Earth now and that exposure would kill him.

He wondered if there were still footsteps on the face of the moon.

He tried not to see deformed, deranged, disfigured, distorted, misshapen, abnormal, monstrous beings which swarmed around him and once were human.

His sadness, though true, was barely conscious. His mind was bombarded by media. The show had to go on, and it did, always.

He came to his well hidden sacred place. It was a small area of genuine soil. Upon it was a stone with an epitaph: "The dreams don't die".

He wished he had a flower to put it in front of it. The last one withered to dust eons ago.

Suddenly a strong light illuminated him and we came to offer him comfort and support.

Of course they don't. How could they? What is true cannot just disappear!

The dreams indeed never die.

That's why they're so much fun!

Goran Konvični

U seriji eseja "Pisci o pisanju" na tapeti se našao i Dean Fabić...

**U potrazi
za izgubljrenom originalnošću**

Sa Dejanom Fabićem interview vodio Marko Akyilić

Franju Dračića poznajem od svog, sad već od svih zaboravljenog rođenja. Upadao bi kroz otvoren prozor dječje sobe i nadnosio se nad mojom kolijevkom. Prema meni je bio uvijek jako ljubazan, ostavljajući pritom čudan okus dvojbenog očinstva. Upadanje kroz prozor mu je potom ostala najneugodnija navika, i nije me jedanput zaprepastio pojavivši se sa velikim osmijehom usred mog ureda. Ja mu to zasad oprštam, pogotovo sada kao uredniku časopisa za kojeg radim. Jučer uvečer sam bio sasvim pripravan na urednikovu posjetu zahvaljujući histeričnom pozivu ostarjele gospođe, vlasnice kuće nasuprot moje. Inače se gospođa rijetko miče sa prozora i nepresušno je vrelo informacija koje se tiču naše male ulice. Dakle, Franjo se tiho uvukao u dnevnu sobu, primijetio me ugodno zavaljenog u kožnu fotelju, leđima okrenutog prozoru. U mislima sam dočarao njegov demonski osmijeh osvijetljen slabašnim mjesecčevim svjetлом. "Ha!" uzvikne urednik bacivši se na fotelju i napipa lutku na napuhavanje koju uvijek imam pri ruci ako zatreba. Iza poluzatvorenih vrata dnevne sobe osjetio sam njegovo zaprepaštenje i prasnuo u smijeh. Urednik se brzo snašao: "Nisam znao da se time baviš u svojim poznim godinama." Nasmijao sam se dobrodušno: "Što trebaš, mali?" "Interview. Sa Deanom Fabićem." "S kim?" "S tipom kojem će objaviti *U potrazi za izgubljenom originalnošću*." "Aha." rekoh neuvijeno. "Čuj, trebaš samo otici tamo, prosjediti dvadeset minuta s tipom i napisati tri kartice teksta. Čas posla." Pristao sam teškom mukom; novinar koji dobija interviewe s takvima je prošlo svršeni novinar. Oboružao sam se tekicom i

Faber-Castell kemijskom i krenuo na zadatak. Pozvonio sam na vrata ružnobijele zgrade u dijelu grada čuvenom po komaračkim svečanostima. Otvorio mi je neobrijan tip u crnoj adidas trenirci. Uveo me u dnevni boravak i ponudio coca-colum. Odbio sam sa gnušanjem, pa mi je donio pivo. Ukratko sam mu objasnio što želim od njega i započeo:

Q: Napisao si pet SF priča koje su možda objavljene negdje, ali ne vrijede ništa.

A: Da, *Liju li krokodili krokodilske suze i Suita za kontrabas i tri violine* su objavljeni u Parseku, a *Umreži* u Zagrebu 2004.

Q: Dakle, teško bi se mogao ubrojati u red onih koje nazivaju Piscima.

A: Točno. Smatram da pisanje, kao uostalom svaki kreativni posao traži potpuno posvećenje i predanost. Ne može se pisati tek po malo. Pisac osim toga treba razmišljati o svojem djelu, oblikovati ga cijelo vrijeme, i da, puno čitati.

Q: Kladim se da bi se sada volio pohvaliti brojem knjiga koje si pročitao.

A: Ne, nikako nisam zadovoljan tempom čitanja. U srednjoj školi sam imao znatno više vremena i tada sam stizao pročitati stotinjak knjiga na godinu. Od tada ne uspjevam pročitati ni pedeset knjiga godišnje.

Q: Očito, počeo si čitati dosta rano.

A: Pa i ne baš. Do trinaeste godine nisam skoro ni pipnuo knjigu. Tada sam počeo pomalo. Zahvaljujući činjenici da mi je majka profesor književnosti u srednjoj školi, stan je oduvijek bio prepun obvezne srednjoškolske lektire. I ja sam počeo s djelima bliskim takvoj literaturi: *Hamletom*, *Braćom Karamazovima* i *Don Quijoteom*.

Q: Kako si došao od lektire na SF?

A: SF-u me valjda privukla njegova maštovitost. Počeo sam ga čitati u srednjoj školi. Svaki dan, vraćajući se iz škole kroz pothodnik zaustavljadi bismo se prijatelj i ja u knjižari G. Krklec i

između cerekanja nad *Figurama Veneris*, čitali smo poglavljia romana izdanja *Kentaur*. Tamo sam pročitao stranice i stranice SF-a. Tada sam se zainteresirao i za *Sirius*...

Q: Kada se pojavio poriv za pisanjem?

A: Dosta rano, još u osnovnoj školi sam pisao dnevниke, zabilješke, komentare, bio sam pravi skriboman.

Q: Skriboman sa pet napisanih kratkih priča?

A: Šest, da (smijeh). Negdje prije šest godina sve sam to skupio i bacio, ostala je samo jedna pričica koja mi se činila najboljom. A danas uglavnom prepisujem revizijska izvješća, i radim scenarije za RPG.

Q: Kakve priče voliš pisati?

A: Ekonomične; sa minimumom riječi do maksimuma izričaja. Izbjegavam nemotivirane, neosmišljene, protočne rečenice. Volim eksperimentirati sa stilom, kako pazim na organizaciju teksta, kompoziciju.

Q: U umjetnosti ne postoji jasno povučena granica između onoga što vrijedi i tome suprotnog. Stoga, čemu briga oko stila?

A: Nipošto! U umjetnosti postoji i te kako jasna granica između dobrog djela i nedjela. Samo, Amerika kao nositeljica današnjih, kako političkih tako i kulturnih gibanja u svijetu, svjesna unaprijed izgubljene bitke sa Evropom i Azijom u iznošenju lijepog, nameće novi zakon i poredak u umjetnosti, zakon novca; pop-rock glazba, trivijalna književnost i pop-art prodaju se kao vrhunska umjetnost. A umjetnost bi trebala biti najživljja protivnica takvog poremećenog sistema vrijednosti.

Q: Ne spada li i SF u trivijalnu književnost? Buniš se protiv nečega u čemu i sam sudjeluješ.

A: Ne, SF nije nužno trivijalna književnost, nego su je Ameri učinili takvom početkom stoljeća, getoizirali je. A fantastično je bilo tako čvrsto ukorijenjeno u evropskoj umjetničkoj tradiciji.

Q: Što ti tražиш od SF-a i što nudiš?

A: Ja SF promatram kao bijeg od sadašnjosti, a pobjeći se može i u prošlost i u snove. Od SF-a ne tražim otkrivanje budućnosti. Osobno, volim pisati o neuklopivosti pojedinca u okolini svijet. Moji junaci su uglavnom pasivni i emocionalno jako krhki.

Q: U tvojim pričama se često javlja motiv glazbe.

A: Da, glazba je najosjećajnija umjetnost i najljepši jezik.

Q: A poezija?

A: Ne čitam je previše. Iako ima pjesama koje me potresaju snažnije od bilo kakve proze. Poezija je sama suština literarnosti.

Q: Reci mi, čemu ovakav uvod?

A: Čini se da ste mi ti i Dračić previše ušli pod kožu.

Q: Želiš li reći da se ponekad ponašamo drukčije od tvoje prvobitne zamisli, da ne možeš kontrolirati baš sve naše postupke?

A: Da, tako nekako.

Q: Da li te je onda neko pitanje iznenadilo?

A: Svakako ono koje ćeš izostaviti iz konačne verzije.

Q: Ono o sexu? I politici?

A: Aha.

Q: Dobro, završio sam s tobom. Imaš li kakvu poruku za kraj?

A: Hej, što je s pitanjem o originalnosti?

Q: Zaboravio sam ga. Ewige Blumenkraft.

Dvije Macanove recenzije romana izašlih prošle godine...

Zdravko Basarić: "Requiem galactica"

"Requiem Galactica" Zdravka Basarića (DA-KOM, Zagreb, 1995.) napravio je grešku u koracima već u svom promotivnom materijalu gdje je samovoljno i vrlo netočno okršten prvim hrvatskim SF romanom, što on nikako nije - čak i ako trendovski zanemarimo sve što se zbivalo prije 1990, barem je "Junak udaljene zvijezde" Franje Jularija u "slobodnoj i demokratskoj" objavljen prije "Requiema". Iritirala nas takva pretencioznost ili ne, još je uvijek možemo opisati kao normalno hiperboloidno razmišljanje nekog propagandnog uma. Možemo, to jest, do trenutka kad otvorimo knjigu i ustanovimo da je netočnost i površnost *blurba* samo površinski simptom bolesti kojima čitava knjiga odiše.

Otvorimo li, dakle, knjigu, najprije ćemo se suočiti s parom predgovora: autorovim i recenzentovim. Recenzent, Božidar Stančić, na tri stranice upitnika i zagrada daje nekoliko interesantnih komentara upakiranih u, nažalost, prilično konfuzan i odbijajući tekst. Proslov samog autora najlakše je pak pokopati davši autoru u ruke lopatu njegovog uvodnog odjeljka:

"Nakon dovršetka ovog djela iskoristio bih priliku da se osvrnem na proteklo razdoblje u kojem je pisan ovaj roman, i pokušam barem djelomično prikazati mali dio svega onoga što se pokazalo bitnim za nastanak ove knjige. Još prije dvije godine, točnije, prvih dana kolovoza 1993, šetajući tihim i praznim omišaljskim ulicama, javila se želja da zapisem sve one dojmove i doživljaje vezane uz nadahnuća kojima sam oblikovao stanja kroz koja sam prolazio u tim trenucima i uz koja su kasnije nastajali odnosi s meni dobro znanom i dragom osobom."

Ne pokušavajući ovdje nametnuti vlastitu fiziologiju kao mjerilo književne vrijednosti teksta, prikazivač ovdje ne može ne

spomenuti da je navedeni odlomak bio dovoljan da ga probije znoj. Sjeo je čitati SF roman ("znanfan roman" kako piše na ovitku) i bio je spreman da on bude dobar ili loš. Već mu je sam proslov (u kojem se matematički uredno alteriraju termini roman/knjiga/djelo) obećao da ono što slijedi neće biti ono što smo pod znanstvenom fantastikom navikli čitati, već kukavičje jaje s tko zna kojim opravdanjem uvaljeno u dragi mi žanr. Roman to obećanje nije iznevjerio.

O čemu li se u "Requiemu" radi? Ukratko: Xamer je planet visoke znanstveničke civilizacije gdje ljudi nastaju u laboratorijima, rade na baterije i služe znanosti. Xerx je mladi znanstvenik pred kojim je sjajna budućnost i svi njegovi mentorи (Erax, Antrex) i prijatelji (Ahyx te pas - pardon: roboposlužitelj - Rex (primjećujete li obrazac krojenja imena?)) su zadovoljni te ponosni njime. No, u svom radu Xerx nailazi na davno zabranjeni i zaboravljeni eksperiment i znanstvenički mu instinkt ne da mira te ga primjenjuje na sebi. Eksperiment podiže razinu svijesti i pokazuje da u životu te svemiru postoji mnogo što pored znanosti - opasna spoznaja za xameranski poredak. Na svojim ilegalnim putovanjima tim alternativnim, energetskim svemirom (i sam je tamo energetsko biće, oslobođeno xameranskog oklopa) Xerx sreće Skladatelja koji mu objasni kako se kreće svemirom i s njim posjeti Zemlju. Nesretnu Zemlju, kako će se pokazati, jer su njezini stanovnici (inače potomci poražene frakcije davnog svemirskog rata) zapetljani u "mrežu negativnih tokova" te ne mogu odoljeti moći i strastima, "lošim izazovima koji ih mogu odvesti stranputicom" na kojoj im razina svijesti pada i šire negativnu energiju. Skladatelj (na str. 78) preporuča Xerxu pravi put:

"Xerx, ti živiš u materijalnom svijetu, ali si besmrтан za zemaljske pojmove. Vjeruješ u znanost koja ti je omogućila besmrtnost. Vjeruješ u istraživanja, nadajući se boljem. A bolje je za sve izazov. I ovim prolaznicima, koji ne znaju za besmrtnost.

Među njima se nalaze oni koji vjerom oblikuju tu želju, podvrgavaju se ideji vječnog stvaranja. Za takve pojedince jedino trajno je vjera, trajnija od njihova rada i tijela. Zato s tom vjerom lakše odolijevaju zemaljskim iskušenjima i strastima. Snaga vjere i njena postojanost dokazuje se odricanjem, žrtvom za druge i sebe. I uz sva ta odolijevanja izazovima izrasta razina svijesti do količine dovoljne za ulazak u energetski svemir."

Na tom mjestu Basarić nam razotkriva svoju filozofiju i na tom istom mjestu puca hrptenjača svakoj ideji da je možda ipak riječ o SF romanu. No, nastavimo s fabulom.

Zemlja inficira Xerxa osjećajima te se on zaljubi u Magdalenu (kritičar, znatiželjno zabadalo, ovdje ne može ne primijetiti da je knjiga posvećena Leni, da je Xerxov lik (kad prestane biti energetsko biće i pojavi se u Magdaleninim snovima) napadno sličan autorovoj fotografiji te da bi sve bilo identično najavi iz proslava samo da je Omišalj "velegrad na obali najvećeg zemaljskog oceana"). Međutim, Magdalena je daleko od savršenstva. Ona je "osjećala svoje tijelo ženstvenim" i "osjećala potrebu da ga pokaže" te je s prijateljicom "koja je imala sličnih poteškoća u komunikaciji s ljudima" počela odlaziti u noćne klubove "da ondje istrese nagon za strašcu, da zavodi". U noćnim klubovima, Magdalena brzo otkriva, nema ljubavi i od mnogih ljudi samo su joj se neki, "jednostavni i spontani" muškarci urezali u pamćenje. No, sada je Xerx tu i ljubav plamti.

Nevolje su, naravno, na vidiku. Xerx se vraća na Xamer gdje izlaže svoja otkrića, naljuti vladajuće strukture i biva pogubljen. Magdalena gine u prometnoj nesreći, žureći kući da dovrši sliku svojeg susreta iz sna. Xerxov prijatelj Ahyx diže pobunu studenata koju prenosi "intergalaktička televizija"...

I to je to. Sama fabula, premda ništa novo, solidno je strukturirana premda opterećena kvazi-znanošću i različitim nepotrebnim likovima (među Xameranima). Dok se fabula, dakle,

još drži, roman pada na drugim mjestima: nije SF, nije roman i nije dobro napisan.

Prvi prigovor i ne bi bio prigovor da se Basarićeva knjiga nije kao SF roman apriori deklarirala dok od SF-a u njoj nema ništa do prežvakanih znanstvenofantastičnih tropa (planeti, svemiri, androidi, roboti, zemljani kao potomci nečijih otpadaka, ali vrijedniji od svih baš zbog svoje ljudskosti...) koji služe kamufliranju njezine filozofske-religiozne potke. Drugi se prigovor nadovezuje na prvi. Velika većina fabule služi samo kao prikidan način iznošenja autorovih stavova i ideja. Stotinu i šezdeset stranica "Requiem" samo su dugačka mješavina prispolobe i ljubavnog pisma. Može se tvrditi da je "SF literatura ideja", ali SF je, barem kako je kao žanr do sada razvijen, literatura postavljanja pitanja, a ne, kako ga Basarić očito shvaća, serviranja sverješavajućih odgovora.

Čak i nakon ova dva prigovora knjiga bi mogla lijepo stajati na polici sa sebi bliskim *new-age* alegorijama. Međutim, na trećoj točci "Requiem" pada bez milosti. Fraziranje koje se pretvara da je poetski jezik i klišeizirani dijalazi kakve smo navikli čitati u osnovnoškolskim zadaćama osuđuju Basarićev prvijenac na ladicu loše proze.

Sasjekavši "Requiem", moram dodati da u njemu nalazim i jednu dobru stranu: iskren je. Lako je povjerovati da je Zdravko Basarić izlio svu dušu i sve misli u svoju knjigu, ali je pritom žalosno da nije imao dovoljno talenta da od toga napravi štivo zanimljivo bilo kome izvan kruga sebi dobro znanih i dragih osoba.

Zvjezdana Odobašić: Čudesna krljušt

Djeca su vrlo nepopularne žrtve. Ti mali simboli nevinosti, čega je svaki holivudski filmaš svjestan, znaju prečace do naših emocija i najlakše nas je ganuti prizorom ili pričom u kojem nešto malo i slatko srlja u pogibelj. Jao onome tko naudi djetetu - ta tko će ga opravdati!

E, sad, što je prikazivaču, profesionalnom krvniku knjiga, činiti kad mu na stol dospije roman koji je napisala (tada) šesnaestogodišnja djevojčica? On zna da je svačiji zaštitnički instinkt već unaprijed na njezinoj strani i on otvara prvu stranicu, nadajući se - jer tako će svima biti lakše - da će mu se knjiga svidjeti, strepeći da neće. Kako odmiče kroz roman, nelagoda raste. On zna što mora reći, jednakao kao što zna i optužbe za beščutnost koje će uslijediti.

No, što je - tu je. Prikazivačeva istina glasi: "Čudesna krljušt" Zvjezdane Odobašić (Biblioteka "Stribor", Znanje, Zagreb, 1995.) nije dobar roman.

Dakako, imponira činjenica da je djevojčica od šesnaest godina napisala knjigu od dvije stotine i pedeset stranica; u ovom nepismenom svijetu zadivljuje nas i, za njezinu dob, vrlo vješto baratanje rečenicama i fabulom; talent, mašta, načitanost i upornost su svakako evidentni, ali...

Ali, ma koliko nas moglo veseliti dijete koje u svojim igrama tako slatko oponaša odrasle, to još uvijek ne znači da ćemo mu dati i da radi posao odraslog. A Zvjezdana Odobašić je - svom talentu, mašti, načitanosti i upornosti uprkos - dijete. Dijete koje je trebalo pohvaliti, podržati i pomoći mu da nastavi i napreduje; dijete koje nije trebalo odmah gurnuti u arenu s odraslima. Ovako, budući da je "Čudesna krljušt" objavljena u

prestižnoj biblioteci "Stribor", zajedno s klasicima poput "Malog princa" i "Alice u zemlji čuda", ona zahtjeva jednak tretman i jednake kriterije prosudbe kao i knjiga bilo kojeg odraslog autora.

Što je zapravo "Čudesna krljušt"? To je fantasy roman u klasičnom post-tolkienovskom stilu. Dahan je zemlja u kojoj su prije dolaska ljudi obitavala mitološka bića koja otada pomalo nestaju. Na toj pozadini odvija se jedna od bitaka dobra (u vidu glavnog junaka Kjella, nosioca naslovne krljušti, i njegovih raznovrsnih prijatelja) i zla (Lady). Sam se roman sastoji od mnoštva epizoda, likova i paralelnih zbivanja koji, na prvi pogled, doprinose divljenju nad Zvjezdaninom vještinom baratanja mnogostrukim radnjama i podradnjama, ali koje već drugom pogledu smetaju.

Da se Zvjezdana koncentrirala na svoju glavnu nit (Kjella koji odbija shvatiti svoju zadaću) i protkala je spomenutom pozadinom nestajanja mitoloških bića (što je sporno: do kraja knjige ustanovi se da je jedva koje biće nestalo, dok sva ostala - i vilenjaci i trolovi i patuljci - još postoje po zakutcima) dobila bi pravocrtniji i jasniji roman. Ovako se knjiga povija pod težinom likova koji su nepotrebno imenovani i ocrtani da bi trenutak kasnije poginuli. Ni Alge ni Zeban ni Waen, pa čak ni Hilo i Val nisu trebali hodati ovim stranicama, a i Ezbina je uloga mogla biti riješena prije početka romana; čitava bi knjiga lakše disala bez vilenjačkih dvorskih intrig i otkrivanja Kjellove rodbinske veze s Yangas, da i ne spominjemo sve genealogije kraljeva i likova koje ničemu ne pridonose, a opterećuju čitaočevo pamćenje novim i novim imenima. Zvjezdanina nesigurnost tjera je tako da u knjigu stavi sve što joj padne na pamet i "Čudesna krljušt" tako postaje paradoksom - istovremeno predug (zbog suviška) i prekratak (zbog svih stvari natuknutih, a nerazrađenih) roman.

Imena su pak posebna priča i još su jedan danak Zvjezdaninu neiskustvu. Dugačka, nordijska i jedna drugima preslična (pogotovo imena lokaliteta), zbujuju umjesto da - kao što bi imena u knjizi trebala - jasno i jednoznačno imenuju. Jasnoću Zvjezdana ne uspijeva postići ni običnim riječima, prečesto rabeći pogrešne i njima postižući neželjene efekte. Beskonačno je primjera poput "histeričnog ushićenja" (str. 60), kod kojih možemo samo nagađati kakvo je stvarno raspoloženje lika, ili "derišta" i "moljakanja", koje Zvjezdana koristi za "dijete" i "moljenje" ne obazirući se na njihov pejorativan prizvuk. "Slavina" pod kojom se u srednjevjekovnom okružju pere Alge ili "prozirna spavačica" mogli bi se shvatiti kao humoristički odmak ili postmoderni komentar, ali bojam se da je ponovo riječ o autoričinoj nevještosti koja je zaslužna i za višestruko brkanja balčaka s drškom mača ili za povremeno spominjanje "đavola" i "nečastivog" u svijetu koji poznaje dvije-tri religije, ali nijednu kršćansku.

Predzadnja primjedba ide šizofrenoj karakterizaciji gotovo svih likova, koji (dijelom zbog spomenute nevještosti u odabiranju točnih riječi) mijenjaju raspoloženje iz odjeljka u odjeljak i čijim dijalozima u nastavku rečenice često protuslovi autoričin komentar. Posljedica je rastuća čitaočevo antipatija i nebriga za gotovo sve likove, a u tipu knjige kakvu se Zvjezdana otputila pisati znate da nešto ne valja kad počnete navijati za negativce.

Zadnji od velikih problema je Zvjezdanino nastojanje na ljubavnim scenama i podzapletima, opisivanje kojih najviše od svega vrišti i upire prstom na autoričin uzrast. Opis ljubomore (str. 218/9, ujedno i dobar primjer jasnoće stila), na primjer, glasi:

"...malu, šutljivu Eriku koja mu se od početka svidjela, nikako nije mogao zamisliti kao Ianovu, odnosno

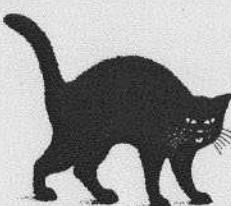
Semurovu zaručnicu i Nordhastlakkovu unuku. Osim toga, u tih mjesec dana, koliko ju je poznavao, na pamet su mu padale neke čudne misli, o tome kako njih dvoje jedno drugom savršeno odgovaraju i poželio da, kad uzme tih stotinu zlatnika koji su ga čekali kod Semura, nekako napravi u svom životu malo mjesta i za nju. To su bile samo neke idejice, naravno, ali sad je osjećao razočaranje i žaljenje - osjećaje koji su se do sada vrlo rijetko javljali u njegovom životu."

Još jednom o ljubavi (str. 228/9):

"Kjell je čuo kad mu je (ianu - op. DM) isto šapatom predložila i Siergried i kad se nervozno otresao na nju - on se, zapravo, izderao na svoju ljubljenu! - ona mu je opalila šamar nakon čega su njihovi odnosi naglo zahladnjeli, da bi već nakon nekoliko minuta ponovo pali jedno drugom u zagrljav, uz tisuće isprika, rušeći nadu koja se javila u Korinim očima."

Zaključimo: "Čudesna krljušt" pokazuje da je Zvjezdana mnogo čitala i vidjela mnogo filmova (otvaranja i zatvaranja mnogih scena riješena su baš filmski), ali da joj nedostaje zanat - ona vještina koja bi joj rekla što u knjizi treba, a što je suvišno - i iskustvo, koje će joj pomoći da piše o onome što zna, a ne o onome o čemu pokušava nagadati kompilirajući dojmove i utjecaje drugih. Ma koliko šarmantan njezin pokušaj romana bio, njegovi su nedostaci veliki i prikazivač se pita koliko je dobra ideja bila objaviti ga i ne bi li bolje da se Zvjezdanu pustilo da sazrije umjesto da je se, još zelenu, bacilo u ralje njemu sličnih.

Darko Macan

Oprostimo mu, jer ovo je...

Izitpanjevih pet minuta!

Ovdje sada ide neki uvod. Tko mi je kriv što to pišem posljednje pa su mi već iscrpljene sve rezerve kreativne energije (neka, bolje sada nego negdje na pola puta)? Osim toga, zrak je vlažan, tlak je nizak, snijeg se topi, sveopća fjaka. Nema veze, ionako ovo nije najbitnije. 'Ajmo, na posao:

1995. objavljeno je ukupno 19 (devetnaest) domaćih priča od 15 (petnaest) autora, od kojih se 2 (dvoje) u javnosti pojavljuju prvi put, od toga 11 (jedanaest) priča u "Futuri" i 8 (osam) u zbirci "Zagreb 2004", dok je Reykjavik (Rejkjavik) i ove zime bio u prosjeku najhladniji europski grad. Toliko.

* * *

"Futura": komada 11.

Dražen Cukina: Ako ikad umrem

Ovo je potencijalno jako dobra priča. Potencijalno. Kada bi se izbacila sva nepotrebna objašnjavanja, opisi skratili barem na pola i prestalo sa beskonačnim ponavljanjem rečenice "Budi ono što jesi" sa svim njenim varijacijama, permutacijama i kombinacijama, bila bi to odlična priča. Jer vidi se da Dražen ima

što za reći. Uz malo više truda i bar nekoliko korisnih savjeta, mogli bismo dobiti jednog jako dobrog pisca.

Matko Sršen: Istinita priča

Nakon što sam pročitao trač o autoru, iskezio sam zube i rekao "Bolje da bude dobra!". Nije bila. Slijedi pljuvanje.

Ja, eto, ne znam kada je priča napisana. Kada bih morao pogadati, rekao bih, prije 30-40 godina. Znajući Krstini naviku da vadi priče iz naftalina, to bi bilo uobičajeno. Nije da imam nešto protiv toga, zna iritirati, ali mislim da bi mladi naraštaji trebali barem vidjeti tko je Van Vogt, kako je nastao Konan i slične stvari.

Mislim da mladi naraštaji neće ništa naučiti iz ovakvih priča. Eventualno, može im dići moral po šemi "To? E pa od ovoga i ja mogu bolje!" Ako je, pak, priča nastala nedavno, onda mislim da treba primijeniti standardnu proceduru. Dakle:

Ovo pripada onoj skupini priča zbog kojih ja moram raznim anonimusima i analfabetima danonoćno objašnjavati da SF nije nakupina smeća koje ne smrdi samo zato jer je umotano u dovoljno debeli sloj papira. Ovo je priča jednog autora koji je prestao čitati SF negdje prije pojave Arthurja Clarkea, ako ga je uopće i čitao, tako da su mu pojmovi poput 'stil', 'likovi', 'literarna vrijednost' *et altera* sve redom apstraktne imenice, a da o originalnosti i talentu ne govorimo. Ništa. Slijedeći!

Marina Jadrejčić: Dalekoblize zvijezde

Marina se napokon uspjela odlijepiti od jeftinih budnica i otisnuti se u svemir kao takav. *Dalekoblize zvijezde* je jedna simpatična pričica. Ne znam, možda je to subjektivan utisak mog napačenog uma koji je nakon *Vrba* očekivao tko zna kakve strahote, ali priča mi se jako svidjela. Da je još malčice dorađena, bilo bi vjerojatno još bolje, ali eto, i ovako je dobro, za sada. Slijedeća mora biti bolja.

Jasmina Blažić: Gospa s Ijljanima

Sve smo to već čitali, ali, iako ova priča ne donosi ništa novo, ne mogu je tek tako popljuvati. Lijepo je napisana i ima atmosferu, ali ne pruža čitaocu ništa više od ugodno provedenog vremena.

Živko Prodanović: Smrt u rimskim ruševinama

Stvarno ne znam što da kažem na ovo. Štono b' rek'o naš premudri narod, priča je ni vrit ni mimo. Standardni mediokritet. Blagi pokušaj filozofskog razmišljanja svakako treba pohvaliti, ali moglo je to i puno bolje.

Mijo Pavić: Kad Zagreb izranja iz sna

E, pa ovo je zaista trebalo napisati! Kao prvo, ovo nije domaći SF. Hmmm, bande? Pljačka banke (ili čega već)? Automobilska jurnjava ulicama? Mafijaški obračuni? U redu je da čovjek najprije kopira svoje uzore s nadom da će kasnije stvoriti neki svoj stil, ali mislim da se od ovakvih uzora nema što naučiti.

Kao drugo, uvjerljivost priče je spakirala kofere i otišla na jedan poduzi odmor. Očigledno je da je autor gledao malo previše loših američkih filmova s temom rasnih (ideoloških? etničkih? političkih?) sukoba. To bi čak, samo po sebi, i bilo u redu da to okružje nije pokušao nakalemiti na ove naše domaće voćke, što kao krajnji rezultat daje idiotariju! Mislim, pa dobro čovječe gdje ti živiš? Nenaoružani Srbici prelaze čamcima preko Dunava zato jer im Hrvati ne daju u Evropu od koje se pokušavaju otcijepiti??? Izgleda da je pisac ovdje pobrkao ne samo povijesne i sociološke činjenice nego i lončiće. Dobro, razumijem da je to SF, ali bitna komponenta znanstvene fantastike je znanost, što znači da ne može svatko trkeljati svakakve gluposti koje mu padnu na pamet!

Kada bismo zanemarili autorov nedostatak mašte i osjećaja za stvarnost, dobili bismo sigurno jednu od najboljih

priča sezone. Likovi, iako već viđeni, imaju dubinu, scene su jako dobro opisane i, hvala Bogu, fabula je dosljedna. Još samo da čovjek malo više gleda oko sebe...

Jasmina Blažić: *Otimači s ruba*

Napokon jedna kvalitetna, lijepo napisana, zanimljiva, povremeno i duhovita, ali prije svega čvrsto žanrovska priča za djecu. Nema nekih zapetljanih fabuliranja niti pretjerano kompleksnih likova, sve je onako kako u jednom takvom djelu treba biti. Predstavljeni su *Oni*, zločesti, i *Mi*, dobri, kako se mlatimo oko nečega što je u njihovim rukama zlo, a u našima dobro. I, da ne bi bilo zabune, tu su i *Oni Treći* koji mogu sve to spriječiti, ali ništa ne poduzimaju. Dirljivo. Samo bi možda autorici trebalo udijeliti packu zbog nedostatka autocenzure. Nekim scenama, ipak, nije mjesto u dječkoj književnosti.

Irena Krčelić: *Skakači*

Imamo Delanya, povikao je Krsto, i začudo, ovaj put - bio je u pravu. Nisam obaviješten je li istoga dana neko selo u Sahari odnijela bujica ili je neki Eskim dobio topotni udar kako bi se poništio pomak realnosti na zagrebačkim koordinatama, ali eto, prije ili kasnije, to se moralno desiti. Dakle, imamo Delanya. Možda ovo ne zvuči pretjerano fer prema Ireni, jer epitet 'drugi Delaney' zvuči spektakularno samo na prvi pogled (posluh?). Kada čovjek malo razmisli, 'prva Irena' bi zvučalo mnogo pozitivnije. A o tome je ovdje i riječ.

Jedino što se možda može zamjeriti priči je njena nedovršenost/nedorečenost. S druge strane, pošto se takve stvari sviđaju mnogim ljudima (uključujući i mene), nisam siguran koliko je to argument protiv. Za razliku od bezbrojnih pubertetskih nadrifilozofiranja, gdje rupe u priči ostavljaju (ispravan) dojam da autor nije znao što bi sad tu stavio i da je ostavio rupu "pa neka si čitaoci sami zamisle što žele", ovdje

izgleda da je Irena točno znala što staviti u priču, a što izostaviti iz nje. Naravno, ona vjerojatno uopće nije razmišljala na taj način nego je jednostavno išla naprijed vođena primordijalnom inspiracijom, ali i u tom slučaju - kapa dolje.

Marina Jadrejčić: *Bankarska posla*

Ne bih ulazio u to je li bolja ili nije, ali svakako je drugačija, i simpatična koliko to jedna ovakva minijatura može biti. Samo jedna zamjerka - to nije SF. Nije da imam nešto protiv. Samo tako!

Jasmina Blažić: *Dora*

Vidi recenziju *Gospe s Ijljanima*. Ako se Jasmina nije potrudila, zašto bih ja?

Milena Benini: *Kaos*

Možda ovo ne bi trebalo rezancirati jer je jasno rečeno da je riječ o prvom dijelu *nečega*. S druge strane, na kraju drugog dijela ne piše 'nastavlja se', tako da sam se našao blago dilemiziran. Ipak, pošto daljnje objavljivanje sage nije izvjesno, barem službeno, stvar se ima tretirati kao dovršena priča.

Kada bi netko za ovu priču (roman?) rekao da takve nepismene tvorevine treba zatrati u začetku, ja bih na to slegnuo ramenima i ne bih znao što bi mu odgovorio. Možda bih jednostavno rekao da mi se stvar svidjela. Ne zato što je dobra, jer nije, nego... eto, *zato*. Ima neku svoju draž.

Problem je u stalnom osjećaju nedorečenosti (*ne mislim na to što je stvar nedovršena*) koji se proteže kroz cijelu priču. Možda je stvar u preklapanju svjetova - navikli smo da čarobnjaci i ljudi iz takvih svjetova govore drugačijim jezikom, drugačije se ponašaju i imaju drugačije životne navike, pa kada netko jednostavno preslika likove iz *naše* okoline, to izgleda čudno. Pogotovo ako ih ne preslika dovoljno pažljivo. A možda je, opet,

stvar u tome da je *Kaos* jedna obična jeftina filmska romantična avantura kakvu smo sretali po drugim žanrovima, ali u *fantasyju* je još nismo upoznali (barem ja nisam, ali ja baš i nisam neki poznavalac) tako da na prvi pogled djeluje originalno. Vidjet ćemo u što će se izroditи ostatak, jer stvari koje dobro počnu imaju tendenciju da se do kraja polagano, ali sigurno pretvore u nešto što ćemo napisljetu s gađenjem odgurnuti od sebe.

* * *

Gleda-Mesec se još nije oporavio od šoka koji je izazvala ona glupa kamenčuga što se pojavila ispred pećine njegovog plemena prije mjesec dana. Istina, izgleda da je ta *stvar* imala nekog blagotvornog utjecaja na njegov/njihov način razmišljanja i gledanja na svijet. Tako je, na primjer, mladi Uvek-Mokar baš jučer takoreći niotkuda izveo kvantnu teoriju, dok je njegov brat dan prije toga uklesao u kamen nešto što je on nazivao *Posebna teorija relativnosti*, ma što to značilo. Čak se i Gleda-Mesec sâm znao uhvatiti kako u zadnje vrijeme razmišlja o nekakvim fraktalnim uzorcima, ali bilo je prerano da to iznese pred pleme kao nekaku cjevoritu hipotezu.

A onda je stigla nova kamenčuga. Prvi ju je primijetio Stalno-Sere. Odmah je počeo vrištati i utrčao u pećinu, odakle su ga suplemenici na brzinu izgurali van kako ne bi u njihovo spavaonici obavio ono po čemu je poznat. Gleda-Mesec je izašao da promotri pojавu. Bilo je to nešto slično onom prvome, imalo je također oblik kvadra. On se zamisli, otrči u grmlje i vrati s nekoliko različitih grančica. Nekoliko minuta kasnije sjedio je pored *stvari* i nervozno vrtio glavom. Dok je onaj prvi monolit imao lijepi omjer stranica 1:4:9, ova glupost je imala bezvezariju od omjera, nešto kao 9:129:197. Njuprije je, zbog devetke kojom je jedan niz završavao, a drugi započinjao, pomislio da je ova stvar nastavak prve, te da će im to, ako ga malo bolje prouče, reći nešto o višim dimenzijama, koje još ne mogu percepirati svojim majmunskim osjetilima, ali nije se nikako mogao uvjeriti u to.

Osim toga, stvar je bila bijela. I to ne potpuno, na donjem dijelu je velikim crnim slovima pisalo 'ZAGREB 2004' (Gleda-Mesec se nikako nije mogao sjetiti tko ga je i kada naučio čitati), dok se iznad toga nalazila nekakva nesuvisla žvrljotina, za koju je svaki član plemena tvrdio da predstavlja nešto drugo. Pošto ih je od cjelodnevnog razmišljanja i žučne akademske rasprave o porijeklu i namjeni tog kamena sve počela boljeti glava, odlučili su ostaviti temu otvorenom i nastaviti razgovor dan kasnije. I tako su otišli na spavanje.

Tokom noći, *stvar* je ispuštalа čudne zvukove, ali nitko se nije obazirao. Navikli su. Slijedećeg jutra, Gleda-Mesec je, kao i obično, prvi izašao iz pećine. *Stvari* nije bilo. Nije se obazirao. Osjećao se nekako zadovoljnije, fraktali ga više nisu mučili. Pitao se što se to ustvari dešavalо s plemenom u posljednjih mjeec dana, i nakon nekoliko tenutaka je zaključio da mora da je to bio samo san. Kakve teorije, kakve hipoteze, sve su to gluposti. Ruka mu je sama od sebe zgrabila veliku kost koja je ležala na tlu i on počne razmišljati kako bi bilo zabavno time umlatiti one dripce što žive s druge strane bare.

Aleksandar Žiljak: Noć kada je završio rat

Čubi usro stvar. Od Johna Tuckera naovamo može se pratiti jedan kontinuirani razvoj Žiljkovih priča, i to na jedan interesantan način - s jedne strane vidi se pad, dok je s druge strane evidentan rast. Naime, priče dobijaju na duljini, a gube na kvaliteti.

Noć kada je završio rat je jedna tipična pulpovska detektivska pucačina u kojoj je gotovo jedino što vrijedi njena SF-pozadina, iz koje bi se podosta boljeg moglo izvući. Na žalost, to u ovoj priči nije slučaj. Glavni likovi se mogu naći među prvim lekcijama 'Priručnika za pisce-početnike', dok dijelovi radnje poprilično podsjećaju na (bivše) domaće filmove: radnja ide, ide, onda autor, kada pomisli da je publici dosadno, ubaci malo seksa,

tek toliko da začini stvar, i onda ide dalje. A da je seks nešto - i nije. Je li u pitanju autocenzura, *nečija cenzura*, ili nešto treće, ne bih znao reći (Eee, sada bih mogao biti jaaako jaaako otrovan, al mama me je uvijek učila da ne budem ciničan prema drugima jer da se sve to meni vraća. I zato neću. A vi puknite! Ili još bolje - upotrijebite maštu!). Ista stvar je sa scenama nasilja. Ide čovjek, nešto ga zgrabi, *cak*, kraj scene. Sad, znam ja da tu ima i malo dramskog efekta, i suspensa i ostalog, ali netko neupućen bi mogao pomisliti da se radi o jednostavnom pomanjkanju mašte. Kraj je onakav kakav bi trebao biti - da je bolji, ili bi urednik vratio priču autoru sa zahtjevom da se ostatak priče doradi kako bi bio barem jednak dobar, ili bi brisao tuđu slinu zato što to nije učinio.

Odgovor na sve ovo je poznat - Čubi je sretan s ovim što piše i s time kako to piše, on želi raditi pulp kojemu i nije toliko bitna umjetnička vrijednost. On je s time zadovoljan.

Ali koliko je to istina? U *Johnu Tuckeru* je progovorilo nešto što se kasnije više nije javljalo, a što demantira sve one bljezgarije tipa 'Želim biti najbolji u onom uskom području kojim se bavim'. Pošto su u ovom univerzumu prirodni zakoni takvi da ništa ne može jednostavno prestati postojati, pitam se kamo se sakrilo to *nešto*. Ako nije otišlo na Novi Zeland, onda vjerojatno čući tu negdje, u nekom čošku, kljuca i čeka...

Zoran Vlahović: Petar se vratio kući

Jedna poprilično klišejizirana i nepretenciozna stilska vježba koja je napisana isključivo zato da ne ostane nedovršena. Samo to i ništa više.

Tatjana Jambrišak: Duh novog svijeta

Ovo je priča napisana po udžbeniku. Dobro napisana po dobrom udžbeniku, ali ipak udžbeniku. Jedina dobra stvar u ovoj priči je to da nije loša, dok je jedina loša stvar to da nije jako

dobra, tako da se njena analiza uglavnom pretvara u zbunjeno mrmljanje.

Goran Konvični: Jeftine riječi

Moj osobni favorit u zbirci, možda zato jer je to Goranova najdulja priča do sada, pa su se otkrile neke njegove nove kvalitete. Tko zna. Uglavnom, kao i obično, o ovoj priči se ne može reći bogznašto suvislo, jer Goranove priče (Ups! Evo ga opet! *Damn!!!*) su nešto poput Rorschachovog testa - svatko vidi nešto drugo (Raos sranje, Dean kaos, a ja poeziju. Ima li u blizini kakav iskusni psihoanalitičar?).

Irena Krčelić: Nova

Kada sam prvi put pročitao ovu priču, nije mi se bogznakako svidjela. Vjerojatno zato, znate ono, radnja ide, ide, i odjednom *paf*, kraj. Gotovo. I čitaoc ostaje teleportiran na čistinu zbunjeno gledajući oko sebe. Ipak, nakon izvjesnog vremena (lijepo slike potiskuju ružne) kazaljka se neprimjetno dovukla do pozitivnog dijela skale. Stil je simpatičan, i, iako nema nešto posebno za reći, Irena to kaže zanimljivo. To tako može zato jer je ovo prva (druga?) priča. Za dalje, ne znam.

Davorin Horak: Sfumato

Da se književna djela mogu prenositi telepatijom, Davorin bi bio vrhunski pisac. Ali, pošto se u ovom našem svijetu, da bi ih drugi mogli primiti, misli moraju pretočiti u riječi, riječi složiti u rečenice, a rečenice, pak, u tekst koji bi trebao biti barem kolikotoliko izbalansiran, Davorin ima problem. I to takav da bi možda bilo najbolje da obrati pažnju na to što želi reći, a ne *kako* će to izvesti. Uz nešto malo više grickanja olovke *nakon* što dovrši tekst, Davorin bi vrlo vjerojatno mogao postati dobar pisac.

Dean Fabić: U mreži

Dean je revolucionarizirao književnost. U literarno stvaralaštvo je uveo pojam *pravokutna forma*. To vam je ono kad otvorite stranicu i prvo što vam upadne u oči je veliki sivi pravokutnik ispunjen slovima. Nakon sekundu-dvije zblenutog buljenja vi shvaćate da je to ustvari tekst, i tada doživljavate katarzu, što je možda i svrha svega toga. Viši stupanj, nirvanu, doživljavate nakon što uspijete pročitati niz pravokutnika koji se nalaze na stranama koje, barem po onome što piše u sadržaju, zauzima priča.

Dobro, šalu na stranu - ako je Deanova priča loša ili naivna ili nešto već što bi moglo imati negativne konotacije, autor ovog teksta to nije primijetio iz jednostavnog razloga što je probijanje kroz već spomenutu pravokutnu formu oduzelo previše energije da bi za objektivnu analizu ostalo išta vrijedno spomena. Na žalost, iz istog razloga, dobre stvari u priči su također ostale neprimijećene, bar s moje strane. Ipak, priča mi se svidjela zbog jedne uspješno stvorene atmosfere, solidnih likova i činjenice da, pored svega što se danas piše i objavljuje, ima i pisaca koji ne smatraju da su ljudi debili koji će progutati sve što napišete, već od čitaoca očekuju da imaju nešto čime bi omotali mali mozak.

Darko Macan: '04.

Dugo nisam mogao otkriti što mi smeta kod Darkovih priča. Na prvi pogled, sve je uvijek bilo u redu - solidni likovi, jasna ideja, logična fabula. A onda sam shvatio.

Darkov stil je savršen. Izglancan, perfekcionistički sređen do krajnjih granica. Nešto kao kineske vase iz dinastije Ming (ili neke već...). Sve teče glatko, vidi se da je u pitanju majstor. Nije to kitnjasti barok, niti moderni nadrealizam, to je sladunjava rukotvorina jedne iskusne civilizacije koja je znala što radi. Stvar je *dobro napravljena*.

Ali u Ming-vazu nećemo staviti cvijeće. Staviti ćemo je na policu i diviti joj se, jer Ming-vaze nisu tu da se ispune, one su tu zbog svoje lijepе vanjštine. Tako će Ming-vaza zauvijek ostati prazna.

Darkov SF je SF devedesetih, ako to ikome išta znači.

* * *

Perspektiva hrvatskog SF-a na prvi pogled djeluje prilično svjetlo. Broj priča je u porastu, duljina dottičnih također, a i u kvaliteti se primjećuju stanoviti pomaci (prema naprijed). Međutim, ovisi s koje strane gledate. Sve ovo je otprilike dovoljno kako bi se izdala jedna zbirka godišnje, plus još po jedna domaća priča mjesečno u "Futuri", ali je li ta kvantiteta dovoljna da bi iznjedrila i kvalitetu? Koliko je hubbarda i van vogtova potrebno da bi dobili jednog Zelaznya? Možda je problem u tome što, kao zemlja od 4.5 milijuna stanovnika, fizički nismo sposobni za više. Imamo jednog Raosa, i to bi nam trebalo biti dovoljno. To jest, imali smo ga, jer Raos nije napisao ništa suvislo već neko vrijeme (ako izuzmemmo kenjkanja po novinama), i polako postaje, ili je već postao, potpuno nalik onima po kojima je pljuvao kada je još imao nešto kreativne energije. (Tko je ono rekao "Ima cijela gomila 'književnika' koji su u mladosti izdali možda jedan ili dva romana, a sada se preseravaju tako da jednostavno sakupe nekoliko isječaka iz novina i onda to predstave kao knjigu"?) Ali dobro, nećemo o Raosu, njega ionako u ovoj recenziji *nema*.

Pojavilo se mnogo novih autora, od kojih je dobar dio objavio i više od jedne priče, i za većinu njih se može reći "Za početak je dobro, ako se tako nastave razvijati, imat ćemo kvalitetne pisce." Problem je u tome što je u to teško vjerovati. U "Futuri" se pojavljuju i neka stara imena za koja se, u vrijeme kad su počinjali, vjerojatno govorilo isto, a danas je sasvim vidljivo da se *nisu* razvili u kvalitetne pisce. Problem je u tome što bih više želio jednog dana pročitati jednu stvarno dobru priču Marine Jadrečić nego što doista vjerujem da će je pročitati. Mi sada i

ovdje imamo jednu novu generaciju pisaca koja tek treba pokazati što može, jednu srednju generaciju koja uglavnom stagnira (a poneki i degradiraju) i staru generaciju koju ne treba niti spominjati jer ona više ne može niti degradirati. Sve u svemu, bedara.

Hajde, demantirajte me!

Izitpajn

P.S. Ma nije Krunoslav Gernhard toliko *kvalitetan* pisac, nego ga je jednostavno ugodnije čitati nego sve ove kumulonimbuse zajedno. Kruno, javi se!!!

IMPRESSUM

PARSEK je porinulo Društvo za znanstvenu fantastiku SFera, s matičnom lukom u Ivanićgradskoj 41a, Zagreb.

Kapetan: Aleksandar Žiljak

Oficir grafike: Davorin Horak

Tehnički oficir: Igor Mrkoci

Posada: Tatjana Jambrišak, Sense Friction, Zoran Vlahović, Goran Konvični, Dean Fabić, Darko Macan, Izitpajn Perković, Endemičari, Krsto A. Mažuranić, Krešimir Lenić, Čubi.

Crteži: Davorin Horak i Darko Macan (Hvala za karikaturu!), te, naravno, clipart

Cijena putovanja za članove 8kn, za ostalu raju 10kn.

Oglase na trupu naplaćujemo po dogovoru.

Elektronsku poštu ubaciti na adresu: Imrkoci@phy.hr

Kina vrte, Čubi recenzira II:

Kina uzvraćaju udarac

Dakle, opet zajedno! Nakon relativno mršavog ljeta '95, evo i bogate sezone jesen-zima '95-'96. Hrpa filmova, jedan bolji od drugoga! Hm... Čekaj malo! Je li baš tako? Nisam baš siguran! No, da skratim neizvjesnost, idemo redom, onako kako su igrali!

Johnny Mnemonic ili E, moj druže vankuverski!

Odmah da se razumijemo, da ne bi poslijе bilo nismo znali i što nam niste rekli: *Johnny Mnemonic* (režija Robert Longo) spada među one filmove zbog kojih mi pada mrak na oči. Previše loš za ono što je trebao i mogao biti, a ne toliko i na taj način loš da ga se može sasijeći jednim prolazom motorke. (Što ćete, autor previše igra *Doom!* Op. Ur.) Dakle, film koji se može pogledati i o kome se mora nešto reći, ali ne i film koji ostavlja nešto iza sebe. A to je jebena šteta, za koju povjesna odgovornost leži na onima koji su ga radili. Jer, *Johnny Mnemonic* je mogao i trebao biti pravi *cyberpunk* film, a da bi to bio, trebao je biti dobar film, što nije...

Kao prvo, Gibson, potpisani kao jedini scenarist, skoro je u potpunosti odustao od fabule vlastite priče. Od izvornog teksta ostala je samo ideja o čovjeku koji prenosi podatke u svom mozgu, a da ne može do njih doći. Scenaristička priča je ~~bitno~~ drugačija i ne previše originalna, neću je prepričavati, bolju verziju imate u *Djeci sunca*. E sad, kad je Gibson već mijenjao svoju priču, pretvorivši je u melodramatsku borbu za spas svijeta, onda je to trebao napisati znatno bolje. Ili je to trebao doraditi netko tko zna pisati takve stvari. Ovako smo od pisca koji je sredinom osamdesetih lupao šakom u čelo dobili scenarij okusa

ustajale *Radenske*. Onda se još toga prihvatio osrednji režiser (Hollywood je stekao neugodan običaj da ozbiljne poslove povjerava kojekavim zvezcima sumnjivog iskustva i talenta!), pa imamo to što imamo: ne previše originalnu priču, režiranu u maniri prosječnog akcionog filma.

Da bude još gore, likovi i gluma! Nema Molly!!! Znamo i zašto, pederi koji su otkupili opciju za *Neuromancer* kopirajtirali su njen lik, pa ga ovi više nisu mogli koristiti. Sam Johnny je prikazan kao razmaženi *yuppie!* Fuj!!! Povrh toga, što reći o glumačkoj ekipi u kojoj je Dolph Lundgren, u epizodnoj ulozi, skoro najbolji?! Keanu Reeves me iziritirao do daske. Možda se curicama ovlaže gaćice kad ga vide, ali *sorry folks*, ja nisam curica i ne padam na te štoseve. Njegova mimika (da ne kažem krevljenje), način kako se previja kad glumi da mu je loše, način kako izgovara tekst itd, itd, itd... U majčinu! Ne znam da li taj čovjek loše glumi, ili ga režiser loše vodi, ili je to nekakav novi senzibilitet za devedesete... Dina Meyer kao Jane (Molly mjesto Molly) je samo još jedno lijepo lice: korektno, ali ništa više od toga. Epizode su isto za nabit na onu stvar. Ice T se prošetao, u svojoj *Mean Motherfucker* maniri, i ostaje samo Dolph kao nekakav hibrid Terminatora i Raspućina. (*Time for Jesus, my son!*, pa udri nožem...)

Na kraju, da nešto i pohvalimo. Ono što vrijedi je vizualizacija atmosfere, urbanog raspada s jedne strane i visokosofisticirane kompjuterske tehnologije s druge. I tu je do izražaja došlo posuđivanje iz drugih Gibsonovih tekstova (*Winter Market*, *Virtual Light*, *Burning Chrome*, *Neuromancer*). Tome doprinosi i dobar tehnički nivo produkcije, uključujući i kompjutersku animaciju kojom je Internet prikazan kao VR. Taj dio, posebno kretanje kroz mrežu i pristup pojedinim čvorovima, daju ono malo okusa *cyberpunka*, koji smo opravdano očekivali.

Za sve ostalo, bojim se da ćemo se i dalje vraćati remek-djelima poput *Bladerunnera* ili Wendersovog *Do kraja svijeta*

(Možda jedini pravi cyberpunk film koji sam vidio, makar u interpretaciji *Mitteleuropische intelektualca*.), pa čak i citat-filmovima tipa *Hardware*, koji mi se ponekad čine iskrenijima od Longovog ostvarenja.

Ukratko, *Johnny Mnemonic* daje za pravo kritičarima *cyberpunka* kada tvrde kako se radi o podžanru koji se brzo ispucava na palp zapletima. Tu nemam što za odgovoriti, osim da se radi o slabom filmu, koji *cyberpunku* bezuspješno zabija nož u leđa. Zašto bezuspješno? Zato jer se *cyberpunk* ne može više ubiti. On je postao stvarnost...

Voda do grla!

Ima nekih problema s današnjim Hollywoodom. Para imaju. Tehnike imaju. Frajera imaju. A tek mačaka... Sve imaju, samo mozga u glavi ni zranca. Jer, što drugo da kažem za tako ujeban film kao što je *Waterworld* Kevina Reynolds? Idemo redom!

Kao prvo, scenarij! Ima tu ideja... Potopljeni svijet. Pretraživanje gradova koje je preplavilo more. Nova, makar barbarska, civilizacija izgrađena potpuno na otvorenoj pučini. To se sve moglo izvanredno iskoristiti. Da ne govorim o potencijalu transformacije Mornara (Kevin Kostner) iz samožive pizde od čovika u

čovika, sve pod utjecajem žene (Jeanne Tripplehorn) i djevojčice (Tina Majorino), koje spašava pred naletom gusara. Ruku na srce, one spašavaju njega, ali dobro, da ne prepričavamo... Sve je to u scenariju nabačeno. Nešto je i snimljeno. Još više je sigurno izrezano ne bi li se film skresao na prokleti kino-trajanje. A na kraju, sve je žrtvovano nemuštom hibridu *Mad Maxa* i gusarskih filmova iz pedesetih. Ne mogu se otrgnuti dojmu da bi suvislom scenaristi, režiseru i producentu bili dovoljni on, ona, dijete i nepregledna pučina. Dobro, na nečemu moraju i ploviti... (Nije u žanru, ali sjetite se *Opasnog mora* Phillipa Noycea, da to je onaj australski s Nicole Kidman i Sam Neilom, i onim trećim, paranoičnim manijakom...)

Kao drugo, vizualizacija hardvera! Tu je doslovce sve što vrijedi pokradeno iz *Mad Maxa*. S time da ništa od toga ne bi preživjelo deblje more. Da ne govorimo da tu ima mašinerije koja bi možda funkcionišala kod Terry Gilliama, ali ovo nije pajtonovski film, iako ima pajtonovskih momenata. Neka me nitko ne uvjerava u održivost potpuno korodiranog supertankera na vesla!!! Zar banda koja uredno servisira jedan avion (!!!) i flotilu vodenih skutera nije u stanju smisliti nešto bolje? Jedra, na primjer... Ako je i za metaforu, previše je...

Zaključak: holivudski debili nisu u stanju shvatiti da je more samo po sebi dovoljno i za dramu i za akciju, pa uvode negativce-idiote (Dennis Hopper), potpomognute skupom mašinerijom, e ne bi li prikrili kronični manjak muda i mozga. I tu više nema mjere, tu se uzaludno traže nove atrakcije, ne shvaćajući da novoga nema, sve su to već davno (i bolje) odradili Douglas Fairbanks, Eroll Flynn i Burt Lancaster. A ono potencijalno dobro, to se utopilo u produkciji teškoj 180 milijuna dolara, u nedostatku i zrnca producentske i stvaralačke discipline, i u potpunoj suši kreativnosti...

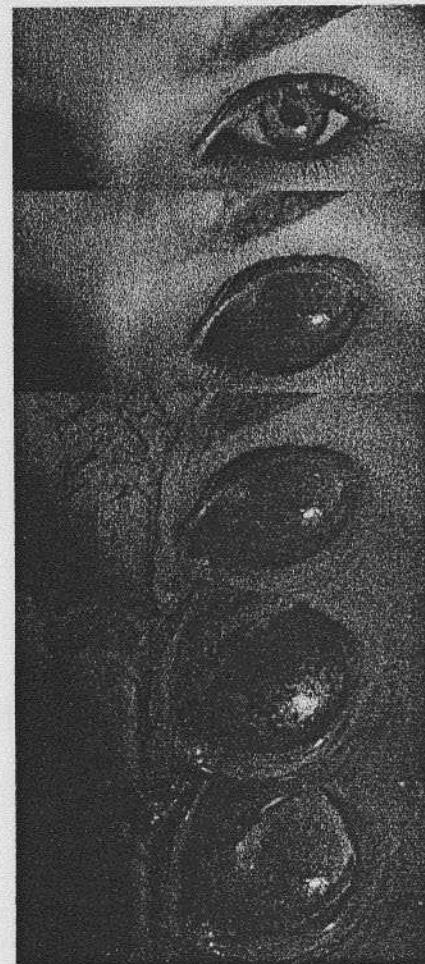
Fuk života!

Što hoćete prvo? Dobre strane ili loše? Ne možete se odlučiti? U redu, onda ćemo prvo dobre, nema ih puno, brzo odradimo!

Dakle, *Vrsta* (režija Roger Donaldson): relativno interesantna osnovna priča (OK, ovo je možda stvar mojih osobnih sklonosti!) snimljena kao prilično dinamičan triler, koji uspijeva zadržati pažnju kroz trajanje filma. Sve to i tehnički kvalitetno snimljeno, uz *muchu* seksa, zgodnu mačku i džidžerovsko čudovište. (Naravno, kad je dizajnirao Giger! Čudovište, mislim, ne mačku...) Eto, ono što je dobro smo otaljali, sad možemo u našem omiljenom stilu...

Scenarij! Ovo što je snimljeno mogla je biti eventualno prva verzija. Ovako je film pokupio sve nedostatke neinventivne obrade osnovne ideje. Sve je ovdje standardno, rutinski, na donjoj granici projekta, viđeno sto puta, da sad ne nabrajam naslove...

Likovi! Nemaštoviti i dosadni do daske, dok kilavo verglaju tupave pseudointelektualističke dijaloge, i još sve to

uvajeno nekarizmatskim glumcima, koji se niti trude, niti mogu spasiti stvar. Spisak ekipe, *just for the record*: Ben Kingsley, Michael Madsen, Alfred Molina, Forest Whitaker, Mary Helgerberger i, jedina na mjestu, Natasha Henstridge kao Sil, djevojka-čudovište. I onda nije ni čudo da mi je naklonost na strani Sil, dok mrtva-hladna, gotovo nevino, slaže leševe oko sebe...

A ni erotski elementi nisu ništa novo. Takav fuk života (Njoj prvi, njemu zadnji!) već smo vidjeli. Lepa Nasta je to bolje obavila u Schroderovim *Ljudima-mačkama*, tamo negdje početkom osamdesetih!

Ukratko, još jedan film ubijen prosječnošću, bez ičega karakterističnog po čemu bi ga se pamtilo. Osim, možda Natashe... He, he...

O pravnoj državi rode da ti pojem...

Odmah na početku izjavljujem, trijezan i pri punoj svijesti (makar ovo pišem u jedan sat ujutro): *Judge Dredd* (režija Danny Cannon) je bolji film nego što se to moglo očekivati. Vizuelno impresivan, dobro vođen, sasvim solidan futuristički akcioni film. Barem na prvu loptu bolji od *Demolition Man* Marca Brambille, s kojim su ga uspoređivali.

Druga je sad stvar, što je to film koji je trebao prenijeti čuvenog strip-junaka na platno. E, tu se već debelo

fulalo... Mislim, jebo ti Dredda kad on skine kacigu nakon dvadeset minuta i više je ne stavlja do kraja filma! Satirična oštrica stripa u kojem fašistoidni sudac dijeli pravdu lijevo i desno među sitnom gamadi i ljigavom bagrom koja se zove građanima, bitno je otupljena i idejno je težište filma prebačeno u sigurne moralizatorske vode filozofiranja o zakonu, svemoći pojedinaca zaduženih da ga provode, totalitarnoj i ili liberalnoj državi itd, itd, itd. Uobičajena američka preseravanja na tu temu...

Ekipa je uglavnom dobra. Armand Assante sjedi kao Rico, karizmatski negativac, čista suprotnost Dreddovoj privrženosti slovu i duhu zakona. Diane Lane kao sudac Hershey je odana Dreddova desna ruka, koja ne posustaje ni u kojoj situaciji. Rob Schneider kao sitni lopov koga Dredd stjera na pet godina bajboka je dobar *comedy relief*. Jurgen Prochnow i Max von Sydow kao vrhovni suci nose pozadinsku zavjeru koja će Dredda pretvoriti iz superheroja u izgnanog osuđenika. Joan Chen kao Ricova pomoćnica se manje-više prošetala.

Nekoga sam zaboravio, vičete... Dakle, Stallone je možda najslabija točka filma. Problem je što on Dredda interpretira u Rambo-stilu. On to ne radi uvijek, on zna i može bolje, pa se pitam kog mu je vraga to tu trebalo? Ima se dojam da se on baš i nije susreo s Dredmom, niti pod kacigom, niti bez nje...

Međutim, sve u svemu, *Judge Dredd* funkcioniра kao film. Istini za volju, na stripovskom nivou, a ipak opasno distanciran od stripa koji mu je poslužio kao uzor. I to je vjerojatno i uzrok svih nedostataka ovog filma.

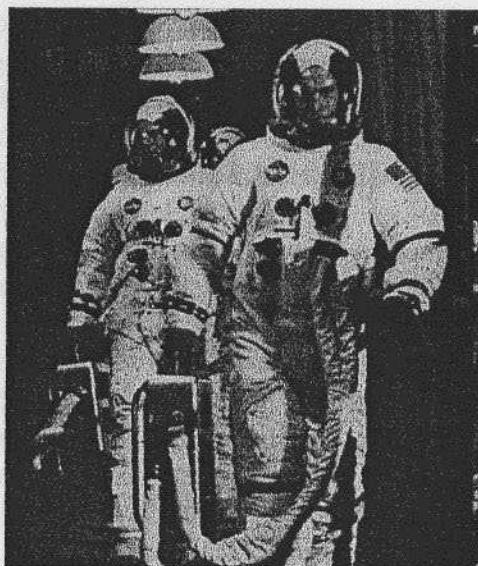

Apollo 12a

Apollo 13 režisera Rona Howarda uopće nije SF film, pa ipak sam naslov me tjeran da ga utrpam u ovu košaru. Da ne govorimo da je ovo vjerojatno najkvalitetniji od svih pobrojanih filmova.

Radi se o pravom, čistom američkom filmu. Sve je tu, i rekonstrukcija neuspjeli i zamalo tragične misije, i timovi (Dva: kontrola leta i sami astronauti.) koji funkciraju kao cjeline u ostvarenju postavljenog zadatka, i pojedini likovi koji pomažu da ti timovi ne budu samo skupine anonimaca, i napetost, i drama, i patetika, i patriotizam, i obitelji koje doma grizu nokte dok su dečki gore, i reaffirmacija tradicionalnih američkih vrijednosti. Ono što možda manjka da ovaj film bude potpuno u rangu Kaufmanovog *The Wright Stuff* - a na koga se *Apollo 13* tematski i kronološki nastavlja - je nešto veća doza političke satire kojom je Kaufman začinio svoje djelo.

Howard uspješno žonglira pažnju gledaoca između klaustrofobičnog prostora Apolla 13, u kome trojici astronauta nakon eksplozije opasno istječe vrijeme, i kontrole leta u Hustonu, u kome odlučni šef misije pokušava nemoguće, ne predajući se čak i kada sve izgleda beznadježno izgubljeno. (*We never lost an American in space! We sure as hell ain't gonna loose one on my shift!*) Iako je ovo već viđeno (Zarobljenici svemira Johna Sturgesa sa Gregory Peckom u sličnoj ulozi i

sličnoj scenarističkoj situaciji...), svejedno, to je obrazac koji uvijek funkcioniše, samo ako ga se dobro izvede.

A Howard i ekipa su svoj posao obavili kako treba. Tehnički superioran film, scenaristički odmijeren, uglavnom bez uobičajenih gluposti kada se prikazuje otvoreni svemir, sa dobrom glumačkom ekipom, koju predvodi Tom Hanks, a u stopu ga slijede Kevin Bacon, Bill Paxton, Gary Sinise, Ed Harris i Kathleen Quinlan. Sve u svemu, film koji će se pamtiti, i koji je vrijedilo gledati. Bez obzira što unaprijed znamo da priča ima happy end...

Mortal Shit

Dakle, prvo radnja: Špica. *Mortal Kombat* preko cijelog ekrana uz plesnu muziku. Šora. Noćna mora. Šora. Šora. Šora. Preseravanje. Šora. Šora. Šora. Šora. Filozofiranje. Šora. Šora. Šora. Preseravanje. Šora. Šora. Šora... itd, itd, itd... Šora. Šora. Šora. Pokoravanje kletoj sudbi. Završna šora. Srednjak gospodaru mraka. Kraj.

Od ovog filma gluplja može biti još samo igra po kojoj je napravljen. Mora se, međutim, priznati da je *Mortal Kombat* zanatski solidan film. Vizuelno je zanimljiv, relativno dobro glumljen, bar za takav tip filmova (Cristopher Lambert, Linden Ashby, Robin Shou, Cary-Hiroyuki Tagawa, Bridgette Wilson i Talisa Soto), režiju je poštено odradio Paul Anderson. Druga je stvar što je scenarij sveden na niz solidno koreografiranih borbi, koje postanu zamorno dosadne negdje oko polovice filma. Sve smo to već vidjeli, i bolje, i iskrenije, ipak istočnačke borilačke vještine bolje leže hongkonžanima nego li holivudskoj industriji deterdženta za pranje mozga.

Power Failure

Dosta mi je, nemam više snage, sranje tipa *Mighty Morphing Power Rangers: the Movie* se ne da ni ispljuvati koliko je loše. Režirao je Bryan Spicer, glumačka imena ne znače ništa ni meni ni vama, totalni anonimusi, i neka im anonimnost i ostane kazna za saučesništvo u ovom zločinu.

Film je snimljen po TV-seriji. Za djecu od cca 7 godina, kojoj je vjerojatno i namijenjen, je zaglupljujući, za sve ostale je glup. K tome i loše režiran, i prilično loše glumljen, jedino što donekle valja su kompjuterske animacije borbenih mašina. Činjenica je da tehnika postaje sve jeftinija, i to zabrinjava, jer omogućuje da se ovakva sranja štančaju na pokretnoj vrpcu i da čak na momente budu vizuelno zanimljiva.

Nakon svega, ostaje samo jedan krajnje loš katalog za prodaju igračaka, koji se vrtio pred skoro potpuno praznom dvoranom kina *Like*. Biljeter nas je čak išao brojati kad smo ulazili u dvoranu, da vidi ima li nas dovoljno da uopće uključe projektor...

I na kraju, Ekstra! Senzacionalno! Posebni dodatak! U kome...

HRT vrti - Čubi recenzira

U zadnje nas vrijeme i televizija obdari po kojim SF ostvarenjem, obično u kasne noćne sate. I dok bi se bez Cormanovog *Oslobodenog Frankensteinea* i Donenovog *Saturna 3* lako i ugodno živjelo, TV-premijera mini serije *Divlje palme* svakako predstavlja dobrodošlo osvježenje.

Divlje palme snimljene su 1993., u produkciji Olivera Stonea i Brucea Wagnera, a prema Wagnerovom strip scenariju. Režiju su potpisali Paul Hewitt, Keith Gordon, Kathryn Bigelow i Phil Joanou. U glavnim su ulogama James Belushi, Dana Delany,

Robert Loggia, Kim Cattrall, Angie Dickinson i David Warner. I o čemu se tu u stvari radi?

Serijski je sigurno jedan od najozbiljnijih zahvata u tehnološki dio temelja *cyberpunka*, primijenjen na reganovsku i post-reganovsku Ameriku. Moćni senator i vođa kvazireligijskog kulta, vlasnik televizijske stanice, uvodi novu tehnologiju, kojom se program hologramski projicira u dnevne sobe gledatelja. Povezana sa novom, samo navodno i naizgled bezopasnom drogom, tehnologija daje osjećaj potpunog doživljaja, kojivara sva čula. Dakle, prividna stvarnost, bez nezgrapnih kaciga i skupe kompjuterske opreme...

I naravno, kako to obično biva, nova tehnologija treba poslužiti bolesnom snu za vlašću i kompjuteriziranim besmrtnošću, na putu do koga nema skrupula u otklanjanju svih prepreka.

Ukratko, zastrašujuća parabola o Americi kojom haraju moćne sprege ekstremnih desničara fašistoidnih nazora i metoda, i u kojoj tele-evangelisti svojim bogohuljenjem od zaluđenih masa ubiru milione dolara. A otpor, jednom kada gađenje nad svijetom oko sebe postane niezdržljivo, moguć je ili samouništenjem ili pak nasiljem, koje ne bira žrtve. Jer, u tom sistemu, svi su na kraju žrtve...

I to je dobar dio serije. Loš je, nažalost, formalno-filmske prirode.

Cijela je serija, naime, komponirana kao niz kratkih scena, koje se redaju jedna za drugom. I premda svaka scena za sebe funkcioniра manje-više bez greške, ovakav pristup generira fragmentiranost cjeline, u kojoj se ponekad vrlo lako izgubiti. Posebno smeta nepostojanje predodžbe o vremenu: da li se neka scena odvija dva sata ili dva dana nakon prethodne, ponekad možemo samo nagađati.

Osjetan je i pad u seriji. Dok je prva polovica izvrsna studija jedne represivne sredine, u kojoj vlada potpuna medijska

manipulacija i institucionalizirano nasilje sistema nad pojedincem (Da li nam je ovo od negdje poznato?), i gdje kroz montažnu fasadu *yuppievske* obitelji polako curi čisti, nepatvoren užas, dotle serija prema kraju popušta u koherentnosti, i klizi u neočekivanu naivnost i nepotrebnu melodramu, uz tendenciju prema istrebljivanju što više likova.

A likovi su posebna priča. Jer, premda su svi glumci vrlo solidni i iskusni veterani, i svoj posao rade vrlo dobro, uloge su im pisane kao da su idioci. Možda je to alegorija na nesnalaženje i zbumjenost liberalne Amerike i srednjeg sloja u odnosu na nadirući neofašizam, ali što je previše, previše je. Ilegalni revolucionarni pokret, onako kako je prikazan, smušen, dezorganiziran, nesposoban da čuva vlastiti vrh, ne bi bio u stanju srušiti s vlasti pjetla u susjedovom kokošnjcu, a kamo li izvojevati pobjedu u sukobu s mračnim totalitarizmom kojeg još samo jedna stepenica dijeli od absolutne i absolutističke moći.

Uprkos nedostacima, koji vjerojatno proističu iz neveštete transformacije na relaciji strip-TV serija, *Divlje palme* su interesantno ostvarenje, koje je dobro izvedeno, i koje itekako pobuđuje na razmišljanje.

Oni koji ga nisu gledali, neka ga svakako potraže u svojim videotekama, gdje se ova serija može naći već dulje vrijeme. Neće požaliti...

Aleksandar Žiljak

Back To the Movies:

Long Time No Text!

Kako kaže naslov nije nas dugo bilo. Razni razlozi. Nije važno. Novi urednik traži tekst o filmovima. Novim filmovima, jer ono što je bilo između ste već gledali. Ako niste, čitajte recenzije u Parseku, a bogami i u Arkinu. Nadam se da nisu spojleri. Enivej, (zaraza fonetizacije se širi k'o ebola) hir it gouz:

Solo je ime novog filma iz akcijskog podžanra. Radi se o još jednom sintetskom "ultimate warrior" kroz opasnosti i super-tajne misije. Igra ga **Mario van Peebles**. Propaganda podvlači da je film "uspješna mješavina samurajskih filmova, Asimov-ljevih zakona robotike, one-man-army akcije i ljevičarskih politički korektnih stavova. Ima tu i romantike i propovjedanja o razlikama pravih i umjetnih ljudi i slično. Vidjet ćemo da li ovaj film, nešto u zakašnjenju za *Terminatorom* ili *Demolition Manom*, ima što novoga pokazati.

Režiser osporavanog *Rocketeera* **Joe Johnston** i mnogo uspješnijeg *Honey, I Shrunk the Kids* napravio nam je još jedan animal-horror, još jedne gigantske pauke i slična čudovišta. Snimljen je po prerađenoj kratkoj priči za djecu o dječaku zaglavljenom u igri na ploči *Jumanji* koja ima moto "igra za one koji žele napustiti ovaj svijet", po kojoj je i film dobio ime. Mnogo digitalnih efekata utkano je u radnju, sve životinje su

zapravo kompjuterski generirane slike, što je i razumljivo s obzirom na Johnstonov angažman na Spielbergovom filmu *Always i dizajnu na Lukasovim Zvjezdanim ratovima*.

Forever Knight bavi se životom poslije smrti, točnije vampirima (i opet trend!). S malim pomakom. Ovoga puta 300 godina stari vampiri rade kao policajaci na ulicama današnjeg Toronto. Ovo je zapravo serija od dvadeset dvije nove epizode nastavka stare kultne serije pod istim naslovom i s novim glavnim licima.

Jedan od filmova kojeg s nestrpljenjem očekujem je novi **Terry Gilliamov** (*Munchausen, Brazil, Fisher King*) projekt *Twelve Monkeys* s **Bruce Willisom i Brad Pittom**. Scenario **Davida i Janet Webb Peoples** (*Blade Runner*) je u Gilliamovoj ladici čekao nekih desetak godina da zloglasni Pythonovac dokaže da filmove može snimati i unutar budžeta. Riječ je o vremenskom putniku - osuđenom kriminalcu iz budućnosti u kojoj je Zemlja opustošena koji je povjeren u sadašnjosti psihijatrici **Madeline Stowe** i uz čiju pomoć postepeno otkriva tajnu o legendi Plemena Dvanaest Majmuna i opasnim eksperimentima ludog znanstvenika (**Christopher Plummer**) i njegovog sina (**Brad Pitt**). Ostalo ćemo pričekati i vidjeti, naravno.

Toy Story je prvi potpuno kompjutorski animirani dugometražni film, o igračkama koje oživljaju. Na našoj TV ste mogli pogledati neke inserte. Napravili su ga u Pixaru, nekadašnjem odjelu za kompjuterska istraživanja unutar Industrial Light and Magica u suradnji s - tko bi to samo pomislio?! - Walt Disney Studios. Mnogo truda se uložilo i u popratnu glazbu, dok je scenario napisao provjereni **Joss Whedon** (*Speed*, novi nastavak *Aliensa*)

Planovi za novog **Batmana** već su napravljeni i uključuju oba superheroja, i **Vala i Chrisa**, koje režiser **Joel Schumacher** šalje u bitku protiv Mr. Freeza i Poison Ivy. Njih opet igraju dobro nam poznati Picard (**Patrick Stewart**) i **Demi Moore**. Izbor

glumaca nije sasvim završen a nadamo se da će promjeniti i Demi! Ne gađajte me *Parsekom*!

Fox Animation Studios najavljuju svoj prvi dugometražni projekt **Anastasia**, koji će producirati i režirati poznati Disney animator **Don Bluth** (*An American Tail, Dragon's Lair*). Bit će to još jedna muzička priča, ovoga puta s Istoka, život posljednje kćeri ruskog cara.

Očiti trend današnje filmske industrije je eksploracija strip junaka i adaptacija tzv. *graphic novels* (prevedite kako vam drago) **Mark Dippe**, jedan od glavnih mađioničara u Industrijal Light and Magic, režirat će **Spawna**, a i scenario za **Gaimanovog Sandmana** je u nastanku. Isti taj producentski tim (**Alan Riche, Tony Ludwig**) planira adaptirati i Marvelovog slijepog superheroja **Daredevila** za veliki ekran.

Producentska kuća **Aarona Spellinga** pripremila nam je film o dvanaestgodišnjaku koji otkriva dobro skrivenu tajnu nekog nuklearnog fizičara (sic!), pod nazivom **Einstein's Room**. Režirat će ga **Joe Dante**, koji je u međuvremenu završio pilot za tv-seriju baziranu na nedavnom hitu *Hackers*.

Tim Burton odlučio je više ne producirati filmove drugih režisera, pa je tako propala i idea o remakeu Poeovog *Pada kuće Usherovih*. Par dana kasnije obznanio je svoje planove o gradnji studija za animaciju u San Francisku i dva nova projekta: *Mars Attacks* (prožvak, prožvak!) i lutkarski *The Corpse Bride* o mladiću oženjenom za leš. Još nije poznato da li će i to biti mjuzikli!

Demi Moore očito dobro razumije trendove te grabi uloge u onome što se dobro prodaje. U novom filmu **Ridleya Scotta**, naslov još nepoznat, glumi kadetkinju u elitnoj borbenoj školi. Nadajmo se da ovo nije mjuzikl!

Evo i ženskog režisera! Međutim uzeli su joj film u međuvremenu. **Nora Ephron** trebala je režirati film *Michael*,

visokobudžetu komediju o anđelu na Zemlji ali dogovor sa studiom Universal nije postignut i film će režirati **Ted Turner**.

Roman Polanski ponekad zaluta u žanrovske vode. Ovoga puta ganja **Jacka Nicholsona** za naslovnu ulogu inspiriranu kratkim romanom **The Double F. M. Dostojevskog**.

Jim Henson završava pripreme za **Fish Tale** čiji je scenarijo napisao **Hans Bauer** (njegov se film *Anaconda* upravo završava u Brazilu) o petero djece koji namjeravaju uhvatiti legendarnu gigantsku ribu. Ne znam da li su lutke ili igrani.

Melissa Matheson, koja je napisala scenario za jedan od najboljih filmova svih vremena *ET*, pripremila je priču o životu trenutnog tibetanskog Dalai Lame kojeg će režirati najvjerojatnije **Martin Scorsese**.

Roba Morrow se sjećate iz serije *Northern Exposure*. Trebao je glumiti u adaptaciji filma *The Island of Doctor Moreau*. No, nije bio zadovoljan izmjenama scenarija te je zajedno sa nesuđenim režiserom filma **Richardom Stanleyom** (*Hardware, Dust Devil*) napustio projekt. Zamjenili su ih veterani **John Frankenheimer** (režija), **Val Kilmer** i **Marlon Brando**.

Amanda Plummer i **Drew Barrymoore** snimaju horore, prva o psihopatskom psihiyatru - *Freeway*, a druga, u okviru vlastite producentske kompanije, parodiju - *Scary Movie*.

I tako, izvještaj (ne, nećete me uhvatiti da kažem izvješće, ups!) se ovime završava. Nastavak slijedi kad stigne novi "Sci-Fi Entertainment". U međuvremenu, pišite recenzije za *Parsek* i *Arkzin* (usrećit ćete Čubija i Macana što ne moraju sami sve pisati!).

Over and out!

Tatjana Jambrišak

Prvi mačići

Na domaćoj fanzinskoj sceni svijet su ugledala dva nova fanzina, pa je red da nešto i o njima kažemo.

Prvo se u siječnju pojavila varaždinska *Tamna zvijezda*, koju potpisuje ekipa Srećko Lebinec - Dorijan Dolenc - Denis Peričić - Mario Bobek. List je A4 formata, a obzirom da se radi o prvom broju, izdana je i promotivna serija od 100 komada sa kolor serigrafijom Dražena Pavlovića na naslovni. I, kakva je *Tamna zvijezda*?

Među nama, ništa posebno. Uobičajena količina priča (Lovecraft, Lebinec i Peričić), eseja, recenzija (*Virtual Light, Hyperion* i *Pad* istog, *Judge Dredd, Species*), filmskih vijesti, te osrednje crtani strip Maria Bobeka po scenariju Darka Macana. Likovno je sve skupa moglo biti i bolje, ali i takvo kakvo je, treba pozdraviti.

Kontakt-adresa je *Tamna zvijezda*, R. Boškovića 15, Varaždin, a u impresumu je dan i telefon 042/46-371.

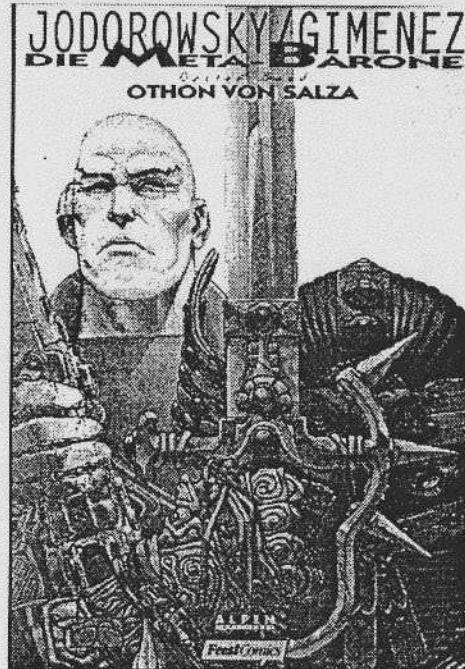
Drugi fanzin se pojavio u drugoj polovici ožujka. Radi se o izdanju neobična naslova *Ni riba ni meso*, kojeg uređuje i izdaje svima nam poznati VJK, oliti Vlatko Jurić-Kokić. (*Ne može čovjek više izdržati, osladilo mu se dok je bio u FUTURI!* ☺)

Radi se o pravom *one-man* poduhvatu, koji nam donosi intervju s Pratchettom, tekst (skinut s mreže) o tome kako objaviti priču u Americi, recenzije *Algoritmovih SF* izdanja, te izvjesnu količinu vijesti, najava, glasina i laži.

Obzirom na okolnosti pod kojima nastaje, rezultat i nije tako loš (što ne znači da ne može biti i bolji), a možete ga se dokopati ako navratite u SFeru i tamo potražite Vlatka.

Aleksandar Žiljak

STRIP

LA CASTE DES META-BARONS

AMIMA (KRALJICA ŠTAKORA), TANATA (KRALJICA AMOKA), SOLIN ("SIN" META-BARUNA), KIL (PSOGLAVI AMOK) I META-BARUN (LOVAC NAGLAVE). PADA KRENEMO KONAČNO S TIM BARUNIMA.

PRVI BARUN ZVAO SE OTHON VON SALZA. BIVŠI GUSAR OTHON OSVOJIO JE SRCE KĆERI BARUNA OD CASTAKE, ČLANA VELIKOG RATNIČKOG KLANA. IMALI SU SINU BARIJA I SRETNO SU PROVODILI DANE NA PLANETU MARMOLU U SISTEMU PHIL-

SAGA O KLANU META-BARUNA OPISUJE POVIJEST OBITELJSKOG STABA JEDNOG OD NAJ-FACA "DRUŽINE OD INKALA". ZA ONE KOJI NIKADA NISU ČULI ZA TAKOVU DRUŽINU, UKRATKO ĆU PODSETITI. 1980. ALEXANDRO JODOROVSKI I MOEBIUS ZAPOČELI SU NOVI STRIP-SERIJAL ALBUMOM "CRNI INKAL" (L'INCAL NOIR). PUSTOLOVINA JE TO O NAIZGLEĐU BEZNAČAJNOM PRIVATNOM ISTRAŽITELJU KLASE R, JOHNU DEFOOLU KOJEG VIŠE SILE ODABERU ZA OKRŠAJ STAMOM UNIVERZUMA (ISKONSKO ZLO) DA BI SPASIO ISTI (UNIVERZUM). U TOM PODUHVATU POMAŽE MU TZY. "DRUŽINA OD INKALA" KOJU SAĆINJAVAJU INKAL (KOMAD SUPERINTELIGENTNOG I MOĆNOG KRISTALA), DEPO ("BETONSKA" PTICA)

DOR. PLEMićKA OBITELJ UZDRŽAVALA SE IZVOZEĆI NAJKVALITETNIJI MRAMOR U CIJELOJ GALAKSIJI. ČAK JE I CAR ISTE (GALAKSIJE) OD TOG VRIJEDNOG KAMENA GRADIO SVOJU NOVU PALAČU. NO SREĆA NE POTRAJE DUGO JER SE OTKRILA TAJNA OBITELJI BARUNA OD CASTAKE, BRiŽNO ČUVANA OD POČETKA VREMENA. NAIME, ISPOD POVRŠINE PLANETA MARMOLA KRILI SU SE OGROMNI BAZENI TEKUĆE TVARI KOJA PONIŠTAVA SILU TEže. E SAD SE CIJELA GALAKSIJA POČELA KLATI ZA PRAVO NA DRAGOCJENU TEKUĆINU. SVE TO UZROK JE VELIKE TRAGEDIJE U OBITELJI BARUNA OD SALZE. JEDNOSTAVNO REČENO "KRV I SUZE"! ZANIMLJIVO JE KAZATI DA OVU TRAGIČNU ŠTORIJU META-BARUNOV ROBOT ONKO PRENOŠI SVOM KOLEGI LOTHARU KOJEMU OD UZBUĐENJA RIKAVAJU OSJETILNI KRUGOVI, ŠTO U PRIČU UNOSI ODREĐENU KOLIĆINU DUHOVITOSTI. TEK TOLIKO DA OBRIŠEMO SUZE. SVE JE TO, RASKOŠNO U

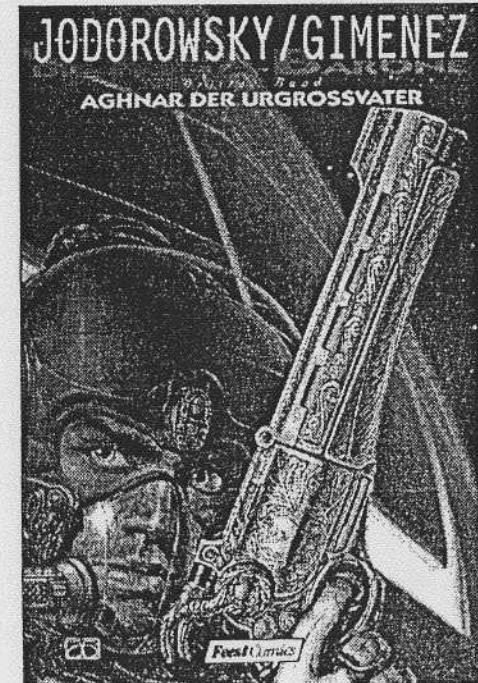
SVIM BOJAMA, OSLIKAO JUAN GIMENEZ, POZNATI ŠPANSKI STRIP-MAHER. U PRIČI JE PRIMJETNO PROVLAČENJE MOTIVA IZ HERBERTOVIH DINA. NO, ŠTO SE MOŽE , ALEXANDRO (TAKOđER I FILMSKI REDATELJ) SVOJEVREMENOM NIJE USPIO OSTVARITI SVOJ CELULOIDNI SAN, TE JE NA OVAJ NAČIN ISPUSTIO SVOJ VENTIL. PARA KOJA JE IZAŠLA NIJE ZA BACIT'. TKO VOLI SVEMIRSKE BITKE, MISTIČNE SILE I JUNAKE VEĆE OD ŽIVOTA , ZASIGURNO ĆE UŽIVATI U OVOJ ZA SADA TRODJELNOJ SAGI. KAŽEM ZA SAD, JER BIT ĆE JOŠ.

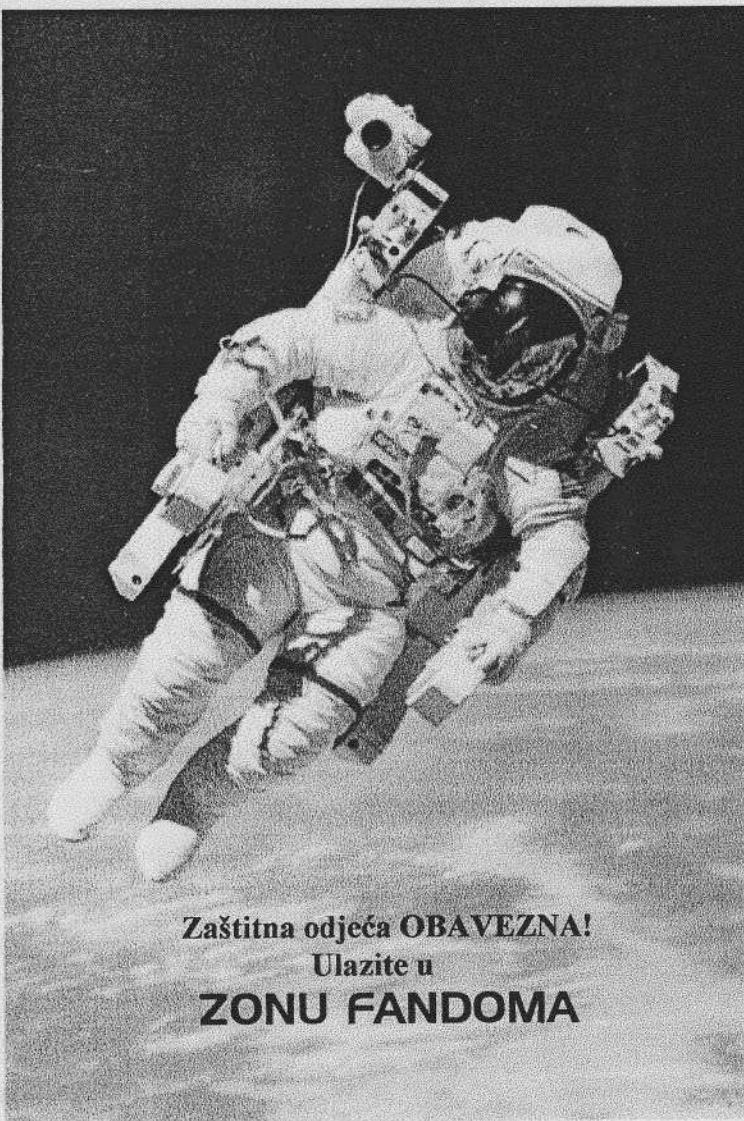
DIDA

1.OTHON LE TRISAEIEUL
62 STR.-BOJA

2.HONORATA LA TRISAJEUL
62 STR.-BOJA

3. AGHNAR LE BISAIEUL
62 STR.-BOJA

WC je u zadnjih par mjeseci u SFeri skoro pa glavna tema razgovora. Te možemo, te ne možemo, te trebali bi, te morali bi, te hoćemo, pa onda opet nećemo. Stoga, eto od Krste, možda najvatrenijeg zagovornika WC-a u Zagrebu, teksta o tim pitanjima. (Ne mogu, a da ga ne podržim! Kad će već taj WC, dodijalo mi svaki put kad me pritegne trčati u koprive! ☺) Velika slova, potcrtavanja, kurzivi i stavovi su, naravno, Krstini. Tipfeleri su, jasna stvar, moji.

WorldCon

(Birokracija i terminologija istog)

ILI

Raspetljavanje popojmanih brkova

I tako, priklještio me novi Urednik i umolio neka napišem par kartica o WorldConu. Ha, teško žabu u baru! Usput, bit će i polemike - sad imam izliku, ne moš' odolit' izazovu! Zapravo, dok se to potezalo po *civilnoj* mreži (kamo nemam pristupa), mogao sam šutjeti (vau-vau, a karavana prolazi), ali sad je to izišlo u esef javnost, u Parsek!

E, pa diskusija na mreži bila je festival tvrdih stavova o nečemu o čemu se nema puno pojma ali ima predrasude, pa ispalo smiješno, puno truda uvjetar. Evo zašto, redom kako piše u Parseku br. 60:

hniksic@: "I skromnosti?☺" str. 32. Valja razlikovati skromnost i lažnu skromnost! Budući novodošlica na esef-scenu Maja je, kao dobro odgojena ženska, predstavila sebe i svoje

kvalifikacije, što mi se čini normalnim i, u krajnjoj liniji, pristojnim!

dave@ (32) se ne slaže s Majinom izjavom?! Eh, moj dave@, "Site of convention" je grad (Glasgow, Los Angeles, Zagreb) a ne hotel ili neko mjesto u tome gradu. "Letter of commitment" (tj. Garanciju - "Letter of intent" je nešto sasma drugo) je dao Atlas, a mi smo ga uručili L.A.Conu III (prije Glasgowa), što znači da je bid formalno prijavljen kamo je trebalo. Ako dobro WSFSu, dobro i nama.

vkokic@ (33): Majin PR 0 je bio samo strogo lokalni PR 0 u hr-mreži. Inače, onaj pravi PR 0 (*Progress Report Zero*) je letak s najosnovnijim podacima o novoizabranom WorldConu (naziv, datum, Počasni gosti, cijena članarine, adresa) kojega taj WC distribuira *odmah pošto* se objavi rezultat glasovanja, pa dakle, ako cjepidlačimo, uopće i nije "PR". (Zato i jest "0".)

dmacan@ (34): NISMO NA BALKANU niti smo ikada bili. Bar ne mi, domoroci u Zagrebu, Varaždinu, Požegi, Rijeci, i da sad ne nabrajam, koji smo balkancima bili na silu, ali se nikad nismo takvima osjećali. Inače, balkance je iritirala i SFera, i Parsek, i SFerakon, i "SFera" (a *naročito* "YugoHugo"), i WorldSF '83, i Ballcon, i Webb, Gunn, Shaw, Viviani, Lundwall, Aldiss, Wolheim, Nesvadba, Haldeman, Shippey, i tucet drugih gostiju, i sve ostalo u čemu smo mi ovdje bili prije cirilične "prestonice" - i u drugim civiliziranim stvarima (počevši s pismenošću, pa do radija, TV, Velesajma i svega ostalog). Pa ipak smo sve to napravili, bez kompleksa. A oni se žderu. Njihov problem.

gaso@ (40): Evo, to je smiješno. Čovjek tumači o "sadržaju" WorldCona, o "punom opsegu aktivnosti"... Hej, gaso@, jesli vidio koji WorldCon? O čemu govorиш? Na Zgb WC neće doći "praktički dogovoren Pratchett" (on, jedan pojedinac, je za WC kao takav irelevantan) nego 1000+ pisaca i fanova unaprijed spremnih držati predavanja (to se podrazumijeva, to je

rutina, a u toj se gomili ljudi pojedini pisci izgube do anonimnosti) i još tisuću stvari koje uopće nisu organizatorova briga nego je to WC tradicija već 50 godina. Organizatorov posao je osigurati i opremiti prostor, i uskladiti program (satnica i te stvari).

Usput, ovo je prikladna zgoda da se račiste neki pojmovi, tj. terminologija:

- U RADU KONGRESA (lat. *congressus*: susret, intervju, sukob) sudjeluje strogo definirani broj formalno akreditiranih DELEGATA koji "PODNOSE" REFERATE na PLENARNIM SJEDNICAMA i RADE u KOMISIJAMA te na kraju (obično, ali ne nužno, glasovanjem) DONOSE ZAKLJUČKE, a prisustvuju mu i GOSTI i PROMATRAČI.

- SIMPOZIJU/SAVJETOVANJU (grč. *symposion*: terevenka s glazbom i intelektualnom diskusijom) prisustvuju zainteresirani UČESNICI s plaćenom KOTIZACIJOM, profesionalci u uskoj struci koja je tema skupa, pa se stručnim IZVIJEŠĆIMA/REFERATIMA (engl. *papers*) međusobno informiraju o novostima u životu i razvoju svoje struke o čemu se poslije izdaje Zbornik radova (*Proceedings*).

- FESTIVAL (starofranc. od lat. *festivus*: radostan, raspojasan) je tematska, u pravilu natječajna, priredba za javnost (tj. publiku s plaćenim ULAZNICAMA). Prirodno, UČESNICI festivala iskoriste prigodu da razgovaraju (*talk shop*) o svojoj struci. Na nekim festivalima (uglavnom filmskim) učestvuju (iz počasnih i promotivnih pobuda) i naročito ugledni GOSTI.

- KONVENCIJU (lat. *conventio* od *convenire*: okupiti se na jednome mjestu) je možda najtočnije opisati kao jednokratni tematski klub otvoren svakome tko plati ČLANARINU (prisutnu ili dopisnu) pa sam aktivno *volunteerski* sudjeluje u organiziranju, programu i odvijanju događanja (potpuno pasivni "potrošači programa" su u manjini). Tu su obično i jedan ili više POČASNICH GOSTIJU. Čak ima i klupsko glasilo: *PROGRESS REPORT*.

A sad o WorldConu.

1. WSFS (World Science Fiction Society) je "neprofitno literarno udruženje" koje postoji da bi, cit. "izabralo dobitnike godišnjih nagrada Hugo, izabralo lokaciju i organizacijski odbor godišnjih Svjetskih konvencija sf, i prisustvovalo tim WorldConima".

2. Dakle, onako pravnički, WC je godišnja skupština WSFS, a organizator (*Convention Committee* ili *ConCom*) nekog WC su tek ljudi koji su od WSFS dobili mandat operativno organizirati i provesti taj WC. Paralela sa SFerakonom je tu izravna: I Šlogi, Jurica i Horak su od SFere dobili mandat organizirati SFerakone, u ime SFere.

3. Članstvo u WSFS automatski i obavezno stiče svatko tko se bilokad učlani u neki aktuelni WorldCon, a gubi ga kad završi posljednji WorldCon kojemu je bio član.

Naime, WC ne traje samo onih pet dana kad se ljudi skupe na jednome mjestu, nego tri godine: odkad se objavi gdje će biti, pa do zatvaranja: L.A.Con III traje od nedjelje ujutro, 5. rujna '93. (kad je u San Franciscu objavljeno da će WC '96. biti u Los Angelesu) do ponedjeljka navečer, 2. rujna '96. (kad se zatvara). Isto tako, zagrebački WC će trajati od nedjelje ujutro, 1. rujna '96. do svoga zatvaranja (koji već datum u kolovozu) '99.

Hipotetski slučaj: Netko se recimo u siječnju '92. učlanio u ConFrancisco (San Francisco '93.), tamo u Intersection, u lipnju '95. u L.A.Con III, odmah i u LonestarCon 2 (San Antonio '97.), a na L.A.Conu III u ZagrebWC '99. Znači, preskočio je MagiCon (Orlando '92.), Canadian (Winnipeg '94.) i Buccanneer (Baltimore '98.). Nema veze, dotični je automatski, htio-ne htio, neprekidno, članom WSFS od siječnja '92. do kolovoza '99. Pritom može biti osobno prisutan onim WC-ima gdje se učlanio *Attending* (inače je dopisni, *Supporting*), a glasovati za Huga i *Site Selection* u svih pet WC kojima je član.

4. *Business Meeting* je formalna skupština WSFS (obično dvije sjednice, u petak i subotu u 9:00) kojoj teoretski prisustvuju svi prisutni na WC, a u praksi oko 200 članova koji stvari shvaćaju ozbiljno (to su oni "SMOF": *Secret Masters of Fandom*). Tu se ažurira Statut (*Constitution*), re-bira uprava WSFS, i uopće, odlučuju stvari važne za život WSFS, striktno parlamentarnom procedurom (zaista *striktno*, do ruba karikature). Svaki član WSFS ima pravo predložiti amandman na *Constitution* i braniti ga na *Business Meetingu*.

5. Kako se bira *Site* (lokacija)? Konkretno: tkogod je bio član ConFictiona u Hagu '90. (bilo *Attending* bilo *Supporting*) imao je pravo glasovati za lokaciju '93. (uvijek tri godine unaprijed). Mogao je birati između Honolulua, Phoenixa, San Francisca, Zagreba, *No preference* i *None of the above*. Da bi mu se glas brojao (da bi važio), morao je uplatiti glasačku taksu. Uplatom te glasačke takse uplatio je automatsku *Supporting* članarinu kod pobjednika '93., bez obzira tko to bio (bio je San Francisco), i bez obzira za koju od šest pozicija je glasovao.

Glasuje se poštom prije WC, ili osobno na samom WC.

Glasuje se po *Revised Australian Preferential Rules*, a ne pada mi na um to ovdje tumačiti, jer mi se ne da pisati roman.

6. Tko se može (smije) kandidirati za WorldCon? Bilotko. Klub, pojedinac, grupa, čak i više njih iz istog grada za istu godinu. ALI! Da bi kandidat dospio na glasački listić, mora najkasnije u ožujku godine u kojoj se glasuje tome WorldConu (u našem slučaju, u ožujku '96. L.A.Conu III) predložiti dva dokumenta: 1. garanciju da ima *gdje smjestiti* svoj WC (tj. ugovor s hotelom, ili bar garantno pismo), i 2. Prijedlog poslovnika Organizacijskog odbora svoga WC.

7. Tu ima komplikacija. Sjeverna Amerika je podijeljena u tri zone - Istočnu, Srednju i Zapadnu - koje se rotiraju, pa se smiju natjecati samo kandidati iz zone koja je te godine na redu. Za '99. se smiju natjecati samo kandidati iz Zapadne zone.

Inače, kandidati izvan Sjeverne Amerike smiju se natjecati kad god žele, bez obzira na ove zone. Tu ima još detalja: isto se mjesto ne smije kandidirati gušće od svakih devet godina, *BidCom* i *Site* moraju biti u istome mjestu, i tako.

8. Jasna stvar, u ovakvim okolnostima pobjedu odnosi fanovski ugled grupe koja se kandidira, i povjerenje WSFSa u tu grupu da će dobro obaviti posao organiziranja, a ne "prirodne ljepote" ili posebno dobri hoteli i slično. (Toga ima svagdje.)

(Skepticima na znanje: da sad ne pišem roman o tome *zašto*, ZgbWC '99. po svemu sudeći, kako sada stvari stoje, neće imati protukandidata. Sidney je odustao, Lex Nakamura iz Honolulua javlja da neće, luda grupa Chicago/Las Vegas nije dobila podršku, Seattle se prekasno sjetio, pa nemaju gdje.)

Zagreb svoju kandidaturu gradi 14 godina. Počelo se, više probno nego ozbiljno, 1982. (Chicago) s ciljem '88. Financije (bankrotirao Centroturist) su diktirale da se pritajimo do '84, kad smo nastavili bez ciljne godine, tek tako da ostanemo na sceni. '85. i '86. smo najavljuvali trku za '91, pa se povukli ne predavši dokumente. '87. (Brighton) smo obnovili kandidaturu (još bez ciljne godine), a '88. (New Orleans) smo napokon sasma ozbiljno krenuli po '93. (tu je počelo ono, *Mad Bidders Never Desist*). '89. (Boston: dokumenti) i '90. (Hag: glasovanje) pokazali su da imamo ozbiljne šanse. Slijedeće četiri godine nije imalo nikakva smisla kandidirati se (jasno je *zašto*). I, napokon, Glasgow!

Tko "smo mi"? Do '87. SFera, a poslije samostalno (SFera ne drži monopol na *fanovanje*?) Ogorelec, Ivezić, Đokić, Coklin, Alivojvodić i poslije puno ljudi koje poznajete.

9. WC ne smije ostvariti profit. (To je radi propisa o slobodi od plaćanja poreza.) Jasna stvar, nemoguće je stvari izvesti tako da WC nije ni profitan ni na gubitku. Pa ako neki ConCom izvede WC koji po završnom računu ostvari profit, taj višak mora vratiti WSFSu. Ako se pak zezne u gubitak, teoretski je to njegov problem, a u praksi mu WSFS nadoknadi manjak.

10. A sad za kraj, o još nečemu što i jest i nije komplikirano.

Ljudi koji se kandidiraju za WC nisu pijani bogataši pa baš nemaju love za financiranje kandidature. Zato je smisljena fora tzv. *Pre-Supportinga* (a Boston je za '89. smislio zafrkanciju *Pre-Opposinga*) i *Frienda*. I sad, cijela ta priča izgleda ovako:

Recimo, "John Smith" nam plati \$10 *Pre-Supportinga*. (Možda plati i našem konkurentu - to se često radi, onako iz hobija - ali to nas se ovdje ne tiče.) Onda on na L.A.Conu III glasuje za nekoga, i plati glasačku taksu \$25. Ako smo izgubili, onih \$10 papala maca, zaboravlja se. Ako smo osvojili WC '99, "John Smith" nam je automatski *Supporting* član, i to je to. Ali, "John Smith" hoće ići u Zagreb 1999. godine! Zato on može na L.A.Conu III (dok ovaj još traje) doći na naš stand i doplatiti do *Attendinga* još iznos glasačke takse (to je propis). Ali mi od njega uzmemo samo \$15, jer mu honoriramo onih \$10 *Pre-Supportinga*.

"Fred Ford", recimo, nit' nam *Pre-Supporter* nit' je glasov'o. On nam zato na L.A.Conu III mora platiti \$25 ako hoće *Supporting*, a \$50 ako hoće *Attending*. Ako se pak nečka, već sutradan poslije završetka L.A.Cona III morat će platiti \$60. I tako to dalje ide slijedeće tri godine, sve skuplje i skuplje.

Naravno, tu su moguće raznorazne kombinacije, ali ovo nije roman, već je ionako predugačko, novi Urednik će pasti u nesvijest kad vidi. I zato,

KRAJ

Krst A. Mažuranić

Kao što znate, SFeraKon više nije jedina redovita, da ne kažemo tradicionalna, SF konvencija u Hrvatskoj. Dečki iz kutinske SFinge su se dobro zalaufali, pa im je ovo već...

Kutikon III

Kutikon III konačno je postao prava konvencija. Puno ljudi, dosta programa, mali nedostaci, kontinuitet...

Ovogodišnji Kutikon je trajao dva dana i to non-stop preko noći. Počeo je 19.01.1996. u 12.00 sati da bi trajao do 21.01. u 06.00, kada su otišli zadnji članovi ovog jednokratnog kluba. Ove godine je bilo 100 članova i 1 počasni gost. To je bila Jasmina Blažić, kojoj se i ovim putem zahvaljujemo (a i na knjizi).

Da polako počnemo nabrajati i program.

Kao prvo, igraonica. Ona je bila najveća i najbučnija. Bile su dvije: kompjuterska, na kojoj je bilo 3 kompjutera. Nažalost, samo Amige, ali djelomično ne našom krivicom, jer su PC-i prodani zadnji dan prije Kutikona. Od događaja u ovom dijelu programa izdvojio bih Trpkovo igranje *U.F.O.-a* koje je premašilo 12 sati! (*Što ćete, zainatio se čovjek!* Op. ur.)

Drugi dio igraonice je bila FRPG, čiji je najveći dio bio posvećen *Magicu*, ali pored toga bilo je igara uloga (*AD&D*, *Gurps*, *Rifts* itd.). U *Magicu* je održan i turnir na kojem su podijeljene i nagrade, pobjednik je bila Ida, a drugi je bio Goran (Kao da je to važno, osim što su pobrali nagrade. (*Vidiš da je važno!* Op. ur.)).

Drugi, ozbiljniji, dio je bio malo slabiji nego što je trebao biti, ali sada bar znamo da imamo što poboljšati.

U izložbi, koja je ove godine prvi puta bila na Kutikonu, učestvovali su Darko Macan sa svojim stripom *Cyberpunk bar* i Ante Boras sa svojom zbirkom stripova i nekoliko ilustracija. Na posjetiocima je da odluče tko je bio bolji, jer to ovisi o osobnim afinitetima. (*Hm... Primjedbe ovog tipa su mi uvijek bile*

sumnjive... ☺ Op. ur.)

Drugi dio su bila predavanja. Od njih je bilo predstavljanje Sferakona, Worldcona, a Tihomir Mraović je predstavio svoju zbirku *Slaganje bika*. Održan je i vrlo dobar okrugli stol o izdavaštvu u Hrvatskoj (*Not again!!! Op. ur.*), na kojem su sujdjelovali ljudi iz Zagrebačke naklade, SFera, Krsto kao urednik *Future*, te SFinge i Osječani, makar kao izdavači fanzina. Zaboravili smo još i prvo održano predavanje, ono o FRP-igramama, koje su održali Trpko i Ozren.

Pored svega ovoga, po prvi put su se dale kupiti knjige po proizvođačkim cijenama. Nudila su se izdanja Zagrebačke naklade, Bakala, Sare 93, te nekih neovisnih izdavača, npr. SFere (PARSEK, Zagreb 2004), SFinge (Another World), Geae (Via Galactica), te Tihomira Mraovića. (*Vidi se koga nema, tko su cicije!* Op. ur.)

Uz sve ovo išao je još i video program, na kojem je najnoviji film bio *Johnny Mnemonic*, ali bilo je tu još dvadesetak filmova koji su se puštali onako kako ih je tko želio gledati.

Na samom Kutikonu se dijelila kava, bilo je nešto vina, sokova, vermuta, (*Čujte, organizatori Sferakona, dajte malo pripazite, pogubit ćemo publiku!* Op. ur.), te nekih drugih pića (*Boga ti!*), a u subotu za ručak se po simboličnoj cijeni nudio grah (*E, da sam znao...*).

Još samo dugujem nabranje organizatora: Krešimir Lenić (glavni šef), Penjin Goran (auto, kompjuter), Robert Šeić (desk), Hrvoje Netopil (press materijali), Tomislav Bukovac (kompjuter), Damir Varat (glazbeni program), Ozren Trupeljak (FRP), Klaudije (turnir u *Magicu*), Goran Sačer (kompjuter, ako je bio njegov).

Nadamo se da će sljedeći Kutikon biti još veći i bolji, te sa puno više predavanja. Toliko,

Sfinga i Krešimir Lenić